

ประวัติวัดธาตุทอง และ นานาสู่ภาษิต

พระธรรมดิลก (วิชมัย) วัดบวรนิเวศวิหาร

พิมพ์เป็นมิ่งคลานุสรณ์

พระมหาบุษ เหมงุโร วัดธาตุทอง

รับพระราชทานสมณศักดิ์

“พระครูวิสุทธิเขมากร”

๕ ธันวาคม ๒๕๒๐

ถวายพระพรชัยมงคล

ในพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ ธันวาคม ๒๕๒๑
สมเด็จพระบรมพิตรพระราชสมภารเจ้า ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ
พระราชทานสถาปนา, ตั้ง, เลื่อนสมณศักดิ์แก่พระสงฆ์ไทย, จีน,
ญวน ตามพระราชประเพณี

ในมหามงคลสมัยนี้ พระมหาชุบ เขมบุโร รองเจ้าอาวาส
วัดธาตุทอง เลขานุการเจ้าคณะภาค ๔-๕-๖-๗ ได้รับพระราช-
ทานสมณศักดิ์เป็นพระครู มีราชทินนามว่า พระครูวิสุทธิสมากรม

ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาต ถวายพระพรชัยมงคล
แด่สมเด็จพระบรมพิตรพระราชสมภารเจ้า ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ
ด้วยเดชานุภาพแห่งคุณพระศรีรัตนตรัย จงอภิบาลคุ้มครองพระองค์
ให้ทรงพระเกษมสำราญในพระราชสิริโอสวรวชิรมัย มีพระราช-
หฤทัยผ่องใสในธรรม ทรงพระเกียรติกก้องเกรียงไกรในความ
เป็นภัทรมหาราชอันเป็นมิ่งขวัญก่อดวงใจของชาวไทยอยู่กาลนาน

อนึ่ง ขออนุโมทนาสาธุการแด่ท่านผู้รับพระราชทานสมณศักดิ์
ในครั้งนี้ ได้จัดพิมพ์หนังสือ “มหามงคลานุสรณ์” สำหรับ
อภินันทนาการแด่ท่านผู้มาแสดงมุทิตาสักการะ จึงมีความจงกมล
ไพบูลย์ในพระธรรมวินัย ของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายิ่ง ๆ
ขึ้นไปโดยทั่วกัน เทอญ.

สารบัญ

คำนำ	พระธรรมคิลก	
ประวัติวัดธาตุทอง	เขมบุทโร ภิกขุ	๑
โคลงสุภาษิตผดุงยศ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส		๑๐
สุภาษิตเตือนตน สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์		๑๑
แนววินิจ สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (วาสนมหาเถระ)		๑๒
ภาษิตใต้กุฏิแพ พระพรหมมุนี (สุมังคโล ปิณฑิต) ธรรมประทีป		๑๖
สมเด็จพระสังฆราชแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ธรรมสาโร ภิกขุ		๕๑
เพลงพระราชนิพนธ์	รัชกาลที่ ๙	๕๓
บทพระนิพนธ์ สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าวชิราลงกรณ์		๕๔
บทพระนิพนธ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา เจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณ์		๕๘
เกิดเป็นคนและข้อควรคิด	พระเทพญาณกวี	๖๓
นานาภาษิต		๖๕
ประสาธน์พร	พระศรีธรรมประสาธน์	๘๔
คำอำนวยการ	สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (วิน ธรรมสารเถระ)	๘๗

ประวัติวัดธาตุทอง

วัดธาตุทองตั้งอยู่ริมถนนสุขุมวิท ตำบลพระโขนง เขตพระโขนง
จังหวัดกรุงเทพมหานคร มีอาณาเขต ๕๔ ไร่เศษ

ความเป็นมาของวัดธาตุทอง เมื่อ ๔๐ ปีก่อนโน้น มีวัดสอง
วัด แห่งหนึ่งชื่อวัดหน้าพระธาตุ อีกแห่งหนึ่งชื่อวัดทองล่าง

วัดหน้าพระธาตุตั้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา ตำบลคลองเตย อำเภอ
พระโขนง จังหวัดพระนคร เป็นวัดสร้างขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยา ที่
ชื่อว่าวัดหน้าพระธาตุนี้ เนื่องด้วยภายในกลางบริเวณวัดมีพระเจดีย์
ใหญ่องค์หนึ่งซึ่งบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ (ฉะนั้น เครื่องหมายของวัด
ธาตุนี้จึงมีรูปพระเจดีย์หน้าพระอุโบสถ และประตูหน้าต่างเป็นสัญลักษณ์)

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๘๐ รัฐบาลต้องการที่ตำบลคลองเตย ริม
แม่น้ำเจ้าพระยาเพื่อสร้างท่าเรือกรุงเทพ ฯ วัดหน้าพระธาตุและวัด
ทองล่างซึ่งอยู่ภายในบริเวณนั้นจึงถูกเวนคืนทั้ง ๒ วัด โดยรัฐบาลชก
ใช้เงินให้เพื่อไปรวมกับวัดอื่นหรือไปสร้างใหม่

ส่วนที่มาของวัดทองล่างนี้เล่ากันมาว่า สถานที่ตรงนั้นเป็นสวน
ผลไม้ของ ปู่ ย่า ตา ยาย ของนายทอง โดยได้รับมรดกจากวงศ์
สกุล นัยว่ากลางสวนนั้นมีคันไถใหญ่โตมาก นายทองมีความรังเกียจ
และเห็นว่าคันไถเป็นคันไม้ในวัด ไม่สมควรให้อยู่ในบริเวณบ้าน จะ

โค่นทิ้งเสียก็กลัวว่าจะเป็นอันตรายแก่ตนและครอบครัว จึงบริจาคที่ส่วน
นั้นสร้างขึ้นเป็นวัดน้อย ๆ พอเป็นที่อยู่ของพระตามสมควร วัดนั้นยัง
ไม่สำเร็จบริบูรณ์แต่ก็ยังมีสมภารชาวมอญรูปหนึ่งชื่อว่า “กะทอ” กะ
เป็นภาษามอญ แปลว่า ปลาตะเพียน ทอ แปลว่า ทอง กะทอจึง
แปลว่าปลาตะเพียนทอง ส่วนชาวบ้านแถบนั้นเรียกว่า สมภารทอง
สมภารทองกับนายทองเจ้าของวัดต่างร่วมกันทำนุบำรุงวัด จัดสร้างพระ
อุโบสถเสนาสนาราม ต่อมาท่านทั้งสองเอานิมิตอันที่ ๓ ประการ คือ
๑. ที่เดิมมีต้นโพธิ์อยู่ ๒. เจ้าของที่ชื่อนายทอง ๓. สมภารชื่อทอง
จึงตั้งชื่อวัดกันว่า “วัดโพธิ์สุวรรณาราม” หรือวัดโพธิ์ทอง สร้างที่
หลังวัดเงิน ๗๕ ปี หลังวัดบางกอบัว ๕๐๐ ปี

ครั้นนายทองได้ถึงแก่กรรม นายบุญเกิดผู้บุตรได้ปฏิสังขรณ์วัด
เป็นลำดับมา ในชั้นหลัง ๆ วัดนี้ชาวบ้านเรียกกันสั้น ๆ ว่า “วัดทอง”
ภายหลังวัดทองมีหลายแห่งตามลำแม่น้ำเจ้าพระยา มีทั้งค่านบนล่าง จึง
เพิ่มอักษรท้ายชื่อวัดว่า “วัดทองล่าง” คู่กับวัดทองบน ที่ตั้งของ
วัดทองล่างอยู่ใกล้กับฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาปากคลองพระโขนง อยู่ใน
อาณาเขตต้องถูกเวนคืนที่ดิน ทางคณะสงฆ์จึงตั้งกรรมการขึ้นคณะหนึ่ง
อันมีเจ้าคุณพระมหารัชชมังคลาจารย์ (เทศ นิเทศเถระ) สมัยเมื่อ
ยังดำรงสมณศักดิ์ที่พระรัชชมงคลมุนี วัดสัมพันธวงศ์ เป็นประธาน
กรรมการ และได้ท่านเจ้าคุณพระพรหมมุนี (ผิน สุวจาเถระ) ครอง
ยังเป็นพระเทพมุนี วัดบวรนิเวศวิหาร เป็นผู้แนะนำเลือกสถานที่ดิน
สร้างวัด มีเนื้อที่ ๕๘ ไร่ ๆ ละ ๕๐๐ บาท หรือวาละ ๕ สลึง

คณะกรรมการได้จัดการย้ายเสนาสนะถาวรวัตถุ วัดหน้าพระธาตุ และวัดทองล่างมาปลูกสร้างรวมกันที่ตำบลบ้านกล้วย ณ สถานที่แห่งนี้ โดยมีสมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ เจ้าคณะใหญ่ ฝ่ายธรรมยุต เจ้าอาวาสวัดบวรนิเวศวิหารเป็นองค์อุปถัมภ์ และทรงเอามงคลนามทั้งสองวัดนี้รวมกัน ประทานนามใหม่ว่า “วัดธาตุทอง” ย้ายมาเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๑

ในระยะเริ่มแรกการก่อสร้างยังไม่แล้วเสร็จ และยังไม่มีผู้สามารถไปควบคุมในฐานะเจ้าอาวาส สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ เจ้าคณะใหญ่คณะธรรมยุตได้มีพระบัญชาให้ พระเทพมงคลรัตน์นี้ ขณะที่ยังเป็นพระครูปลัดสัมพิพัทธมณฑลอาจารย์ วัดบวรนิเวศวิหาร ไปเป็นผู้กำกับการในหน้าที่เจ้าอาวาสชั่วคราว เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๒ ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๘๓ ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา

ครั้นถึง พ.ศ. ๒๔๘๗ เมื่อท่านได้จัดการวัดธาตุทองเรียบร้อยแล้ว เจ้าพระคุณสมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ มีพระบัญชาให้กลับมาอยู่วัดบวรนิเวศวิหารตามเดิม

และมีพระบัญชาให้พระมหานพ องกรบุญไธ รักษาการเจ้าอาวาสควบคุมดูแลตลอดมาจนถึงปัจจุบันเป็น พระเทพญาณกวี เจ้าอาวาสและอุปฌาย์องค์แรกของวัดธาตุทอง

ต่อมาวันที่ ๒๙ มิถุนายน ๒๔๙๐ เวลา ๑๐.๔๘ น. ได้มีพิธีวางศิลาฤกษ์อุโบสถ โดยมีสมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ เป็นประธานลงเสาเข็มหล่อตั่งเสาคอนกรีตเป็นรูป—ร่าง

ครั้นต่อมาในวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๔๙๘ ได้มีพิธียกช่อฟ้าอุโบสถ
วันที่ ๒-๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๕ ได้มีพิธีฝังลูกนิมิตอุโบสถ
สิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ภายในวัดซึ่งมีถาวรวัตถุที่สำคัญดังต่อไปนี้คือ

๑. พระอุโบสถ
๒. หอประชุมและวิหาร
๓. มีโรงเรียนปริยัติธรรมของพระภิกษุสามเณร
๔. ฌาปนสถานและศาลาบำเพ็ญกุศล (๕ ศพ)
๕. โรงเรียนเทศบาล ป. ๑ ถึง ป. ๗ (ซึ่งเดิมเป็นโรงเรียน
ประชาบาลมีนักเรียน ภาคกลางวัน ๒,๕๕๗ คน ภาคค่ำ
๘๕๐ คน
๖. ชั้นวิสามัญศึกษา (ม. ศ. ๑ - ม. ศ. ๕) ภาคกลางวันมี
นักเรียน ๑,๕๐๐ คนเศษ ภาคค่ำมีนักเรียน ๔๗๐ คน
๗. ศูนย์บริการสาธารณสุขที่ ๒๑ (วัชรธาตุทอง) ทางวัดร่วมกับ
พ่อค้า ประชาชนจัดสร้างอาคารพร้อมทั้งจัดหาอุปกรณ์
เครื่องใช้ต่าง ๆ ให้ แล้วมอบให้สำนักอนามัยกรุงเทพมหานคร
นครจักแพทย์, เกสซ์, พยาบาล ตลอดจนเจ้าหน้าที่ทุก
ฝ่ายมาบริการเพื่อบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้แก่ประชาชนโดยทั่ว
ไป มีประชาชนมารับบริการวันละประมาณ ๒๐๐ คน
๘. ศูนย์วิจัยอนามัยประชาชน ทางวัดร่วมกับพ่อค้าประชาชน
จัดสร้างอาคารและมอบให้คณะแพทยศาสตร์จุฬาลงกรณ-

มหาวิทยาลัยจัดแพทย์ และเจ้าหน้าที่มาประจำเพื่อบริหาร
งานบริการประชาชน

๙. สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานทางวัดร่วมกับพ่อค้าประชาชนจัด
สร้างอาคารให้และมอบให้กรมแรงงาน กระทรวงมหาดไทย
จัดเจ้าหน้าที่มาบริหารงาน
๑๐. ห้องสมุดประชาชน (อาคาร อวยพร บัณฑิตพงษ์) สำหรับ
นักเรียนนักศึกษาและประชาชนโดยทั่วไปเข้าศึกษาและค้น-
คว้า ตั้งอยู่ข้างสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน
๑๑. หอสมุดอนุสรณ์ (คุณแม่จาด รักวิทยาศาสตร์) ตั้งอยู่
ด้านหลังวัดหน้าสุสานที่เก็บศพ เป็นหอสมุดที่น่ายามานะ รัก-
วิทยาศาสตร์ สร้างให้เพื่อเป็นที่ศึกษาและค้นคว้าตำรับ
ตำราวิชาการทางพระศาสนา
๑๒. เสนาสนะสำหรับเป็นที่พำนักของพระภิกษุสามเณรมีเพียงพอ
แก่การจำพรรษา.

เบญจโกโร ภิกขุ

๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๒๑

หมายเหตุ ประวัติวัดธาตุทอง ผู้เรียบเรียงได้รวบรวมจากหนังสือ

๑. ประวัติวัดธาตุทองโดยสังเขป โดย พระเทพญาณกวี
เจ้าอาวาสวัดธาตุทอง
๒. หนังสือพระราชทานเพลิงศพ พระพรหมมุนี (สุม-
เถร ผิน ธรรมประทีป) วัดบวรนิเวศวิหาร
๓. หนังสือพระราชทานเพลิงศพ พระเทพมงคลรัตนมุนี
(แก้ว อุตตฤตโต) วัดบวรนิเวศวิหาร
๔. ตำนานสร้างวัด (หนังสือประวัติ พระจีนอุปนันทโก
เจ้าอธิการวัดทองล่าง)

ธาตุทอง

ศกสองพันสี่ร้อย
รัตนโกสินทร์บริบูรณ์
ร้อยหกสิบห้าพุทธ
ฉลุเทพศกเริ่มสร้าง

แปดศูนย์ อดีตนา
ศกอ้าง
อธิกมาส นาพอ
ก่อตั้งธาตุทอง

สองอวาสต่างพร้อม
วัดทองวัดธาตุบัน
เหมือนรวมธาตุสุวรรณ
ผลิตธาตุทองสวยสล้าง

เพรียงกัน นาพอ
ส่วนสร้าง
เอกภาพ กันแฮ
ชื่อก้องพระโขง

ธาตุทองสวยผ่องแผ้ว
เทพญาณแก้วนาม
โบสถ์พิหารสง่างาม
หมู่สงฆ์ทุกคำเข้า

อาราม เราฤฯ
ท่านเจ้า
สงบเยียบ จริ่งพอ
พรังพร้อมอยู่เกษม

ศูนย์สาธารณสุขอยู่ข้าง
มีสำหรับปราบปราม
บริการตามโมงยาม
แพทย์ยี่นคีช่วงใช้

ริมสนาม
บ่วยใช้
มีชาติ
เบี่ยมทวยไมตรี

ตึกทึตบุรพ์เตนน^๕
พรประภากุลเพียร
จูงสถิตอยู่เสถียร
ประชามอชืออ้าง

ตึกบัจฉิมเค่นตง^๕
อำนวยความเหมาะสม
รับเต็กจบประณม
ตามปริมาณสอบไค้

ริมวิถีสุงอร่ามหน^๕
ลิมปาภรณ์นามขาน
พระปฎิมาประคิษฐาน
เป็นพิหารเพ็งก่อสร้าง

ศูนย์สุรินทรฤชาัยใหญ่กว้าง
มอบทางฝ่ายรัฐบาล
มีครูฝึกสอนบริการ
ฝึกปวงชนมิหุคย^๕

อาคารที่ปลูกสร้าง
ยังไปเสร็จเร็วพลัน
เพื่อเป็นตึกจกัศรร
กินนอนเรียนอ่านบ้าง

โรงเรียน เทศบาลแซ
ก่อสร้าง
คู่ชาติ ไทยนา
โอษฐ์เอนเซยชม

ร. มัธยม เรานา
ช่วงใช้
สมัครเรียน ต่อมา
ทั่วถ้วนทุกปี

วิหาร
ชืออ้าง
โสภาคย์
เสร็จสิ้นบริบูรณ์

รโหฐาน
ก่อตัง^๕
อาชีพ
ทั่วถ้วนทิศา

ติดกัน ยาวนา
อยู่ข้าง
เต็กเยาว์ วิยนา
เพื่อให้วัยเจริญ

ศึกษาจากอนุกรณแห่ง
คุณมานะผู้บุตร
อุทิศพระคุณสูงสุด
ตักกรัทธิยาศาสตร์สวายสล้าง

ศึกษาจากตพวงแห่ง
สร้างด้วยจิตบริสุทธิ์
แต่หลวงธรรมานุวุฒิ
สนองพระคุณท่านให้

พลันถึงศึกษาใหญ่กว้าง
จัดไว้เป็นสถาน
คือแหล่งศึกษาการ
ปวงบรรพชิตทุกผู้

มาถึงกฎใหญ่น้อย
มีอาจบบรรยาย
คอยดูกำหนดหมาย
มีหมู่กฎใหม่ล้วน

หอสมุด วัดไช
เริ่มสร้าง
คุณแม่ จาคณา
อยู่ข้างปลุกสวัสดิ์

ห้องสมุด เรานา
อุทิศไว้
วายชีพ ไปนา
สู่ห้วงสรวงสวรรค์

รโหฐาน นั้นๆ
เรียนรู้
ปรีติ ธรรมแฮ
จำต้องศึกษา

เรียงราย
ทั่วถ้วน
ตรวจเด็ก
ก่อสร้างทันสมัย

โคลงสุภาษิตมดงยค

พระนิพนธ์

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส

เอวมบี กุลสมฺปนโน

ธมฺมิโก โหติ ธมฺมฺนฺโจ

ไกร ๆ สูงชาติพร้อม

สรรพศาสตร์ต่าง ๆ ทรง

งามในไผ่ธรรมตรง

ยศจักให้แซมแล

นนานาสตุถสุ โกวิโท

ยโส โตสติ นํ สทา.

กุลพงศ์

แม่นแท้

ทางเที่ยง ธรรมนา

เล่ห์น่านกัน ๆ

ฉนฺทา โทสา ภายาโมหา

อาปฺรติ ตสฺส ยโส

ความพอใจอีกทั้ง

โมหะหลงเขลาโศก

ความกลัวแต่ทุกข์โทษ

ใครละยศปราศเผ่า

โย ธมฺมํ นาทิวตฺตติ

สูกฺกปฺกฺเขว จนฺทิมหา.

ความโกรธ

โง่เหงำ

แห่งกิจ ชอบนา

ผ่องเพียงเพ็ญจันทร์ ๆ

สุภาษิตเตือนตน

ของ

สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์
วัดบวรนิเวศวิหาร กรุงเทพฯ ฯ

อตตนา โจทยตตนา ปฏิมฺเสตมตตนา
กลุณํ ยถิ วา ปาปํ น หิ กมมํ วินสฺสตี.

จงเตือนตัวสอบดูเป็นครุฑัว

คืหรือชั่วย่อมนะคนทีตนแน่

ไม่สลายหายไปไม่ผันแปร

จึงควรแท้ที่จะทำกรรมดีเถย ฯ

แฉาวินิจ

พระนิพนธ์

สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ (วาสนมหาเถระ)

สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม

โย จ ปุพฺเพ ปมฺชชิตฺวา ปจฺฉา โส นปฺมฺชชติ
 โส มํ โลกํ ปภาเสติ อพฺภา มุตฺโตว จนฺทิตา.

ผู้ใดใจ	ประมาณ	พลาดมาก่อน
ภายหลังย้อน	ไม่ประมาณ	ฉลาดเร่ง
ผู้ ^๕ นั้นผู้	ชุตน	วิมลเอง
เหมือนจันทร์เปล่ง	แสงสว่าง	ห่างเมฆมล.

พุทธเอยพุทธศาสนา	คนนับถือบูชากันหนาแน่น
มากจำนวนส่วนคุณภาพแท้	ไม่ไร้แก่นเปลือกสุกใสข้างในโพรง
เพราะทั้งธรรมไม่นำประพฤตินั้น	รู้แต่พูดอวดกันลั่นโฆม
ท่านเป็นธรรมชาตุมิมีแต่โครง	ใจเหียนโล่งจากธรรมนำซ้ำเอย.

ผู้เกยจรวาน	การศึกษา	วิชาน้อย
ย่อมทรุดถอย	เสื่อมเคลื่อน	เหมือนโคถึก
คู่อวันพี	มีกำลัง	ตั้งพลึก
แต่ปรีชา	ค่าสำนึก	สึกกร่อนไป

ยกตนสู่	ดูหมิ่น	ผู้ ^๕ นอจ
ถืออำนาจ	หยิ่งผยอง	ถึงพองชน
เป็นวิสัย	คนชั่ว	ใจมัวมล
ท่านว่าคน	เลวทราม	ต่ำสกุล.

วัน ^{นี้}	เรา ^{ดี}	เรา ^{เก่า}
นึก ^{คิด}	วิชา	ใคร ^{บ้าง}
พ ^{รุ} ่ง ^{นี้}	ล ^ด ที่	คำ ^{วาง}
ใจ ^{ทาง}	เม ^ต ทา	การ ^ญ .

ยัง ^{โกรธ}	โทษ ^{กรุ่น}	จน ^{อยู่}
อย่า ^{พร}	พูด ^{พร้า}	ทำ ^{วุ่น}
จง ^{สงบ}	ปาก ^{มือ}	ถือ ^{คุณ}
เม ^ต ทา	การ ^ญ	บุญ ^{งาม} .

ยาม ^{ไม่มี}	ย ^ศ ฐาน ^{ัน}	บรร ^{ดา} ศักดิ์
เที่ยว ^{ขะมัก}	เข ^ม นั้น	วิ่ง ^{ค้นหา}
กร ^น ใด ^{กลับ}	หล ^บ งาม	ที่ ^{ผ่านหน้า}
ใคร ^{จะบ้า}	แต่ง ^{ตั้ง}	มา ^{นั่งแท่น} .

เมื่อ ^{ยามรัก} มี ^{พัก} ต้อง ^{ถือ} สา	ถึง ^{ต้องการ} แก้ว ^{ตา} ก็ ^{เกือบ} ได้
ถึง ^{คราว} ซัง ^{ทั้ง} เคื่อง ^{เรื่อง} ใน ^{ใจ}	สาว ^{เหมือน} ใส่ ^{เผย} พร้า ^{ให้} กากิน.

ครุ ^ณ ว ^{ัย} มิ ^{ไผ่} เพ็ ^ย	สม ^{คร} เรียน ^{วิชา} ชา ^{าณ}
เจริญ ^{ใหญ่} ประ ^{กอบ} การ	ถ ^น อม ^{ชี} พ ^ส ถา ^น ไ ^ว
กระ ^{ทั้ง} เฒ่า ^{ชร} าร ^{่าง}	จะ ^{แคว้ง} คว้าง ^{ระทม} ใจ
เพราะ ^{ตน} มัว ^{ประมาท} ไม่	ประ ^{กอบ} ทุ ^น ก็ ^{ซุน} เอง.

หิวข้าว	แสบท้องอย่า	ตอแย
หาวนอน	ง่วงเต็มแก่	กัยง
แคตร้อน	เหงื่อโถมแล	ไหลหยค
ทำงาน	เหน็ดเหนื่อยทง	สัว่นควรเกรง.
ชีวิตเรา	เค้านาค้าง	พรวงยอกหญ้า
สุรียา	กล้าแสง	กัแห่งหาย
เข้าเห็นหน้า	คราเที่ยง	เลียงไปตาย
หรือยามบ่าย	พุดเล่น	เย็นม้วยมรณ.
เค็กผู้ใหญ่	เข็ดใจ	ไพร่เศรษฐี
ลวนแต่มี	ความตาย	คอยไล่ต้อน
กัหินแทง	หนนทับ	ชยับกลอน
ใครอยู่ใกล้	ทับก่อน	มีผอนปรน.
จะต่อสู้	กัตาย	ให้ทรัพย์สิน
พรามนต์บิน	หลบซ่อน	จรเวหน
ออกสมุทร	สุตลา	คำคินคล
กัมพิณ	มัจจุราช	อำนาจกรรม.
ฉะนนควร	ควนสร้าง	ตงชีวิต
สังสติก	ประโยชน์คุณ	บุญกระหน่ำ
อย่าประมาท	หมายหลง	ทะนงข้า
จะถูกคำ	นินทา	ฆ่าชีวิต.

ภาษิตไต้กฤเพ

ของ

พระเดชพระคุณ พระพรหมมุนี

(สวเจกร ผิน ธรรมประทีป)

อดีตเจ้าอาวาสวัดบวรนิเวศวิหาร

สิโรราบกราบกัมประนมหัตถ์ แต่ไตรรัตน์ล้ำเลิศประเสริฐใส
แล้วเทศนาสารธรรมด้วยคำไทย เป็นทานให้อ่านเล่นเย็นใจกาย
รูปร่างกายตายลงยังคงแต่ ชือและแซ่ยังอยู่ไม่รู้หาย
ทำชั่วชนพ่นคำน้อบอวย ทำดีหลายโลกชมนิยมนาน
ร่างกายเราน้ำเน่าแปรวนแปรกลับ บั๊จจัยตักก็พังสิ้นสังขาร
เป็นโพรงกลวงลงให้อาลัยลาญ พวกคบพาลอย่าหวังอยู่ยั่งยืน
ทำดีมากฝากชื่อให้ลือสร้าน ชั่วสามานย์นานอย่าฝ้าฝืน
อายุค่อนน้อยลงไม่คงคิน จงรีบตื่นจากเขลาอย่าเมามาย
อย่านิยมชมชอบประกอบชั่ว จะหมองมัวกลัวทุกข์สุขสูญหาย
ยึดหิริทริธรรมประจำใจ แก่ เจ็บ ตายเหมือนเตือนเรา
เห็นเขาตายหน้ายบือแสนเหลือล้น ราวกับคนไม่ตายมมงามเขลา
ข้าเชื่อข้าฮาเฮสรวลเสเมา พอโดนเข้าเศร้าโศกวิโยคใจ

นอนกลางคืนตื่นก็กรีกกรากหา ไฟราคาสุกตึกเป็นนิสสัย
ยิ่งปล่อยนั้กักเปิดเตลิตไป เหมือนว่าใหญ่ขาปลิวละล้าลม

ได้ร่างกายชายหญิงสิ่งประเสริฐ แม้นก่อเกิดกรรมดีเป็นศรีสม
แม้นทำชั่วชั่วมาเวลาโง่งม ก็ตกหล่มเหมือนควายน่าอายครัน

รูปร่างเด่นเป็นมนุษย์สุดสูงสม ไม่อบรมสร้างผลกุศลชั้น
ก็เหมือนหมูชู้แก้วผ่องแผ้วพรรณ เพียงคาบมันเที่ยวไปมิได้คุณ

น้ำไม่อาบฉาบโคลนโจนจมตัว แปะเปื้อนทั่วทั้งอาตม์ชาติสกุล
กอบปร้แต่กรรมทำบาปหยาบหารุณ เพราะหมกมุ่นโมหันธ์อันธการ

อายุมากหากดีก็มีหลาย ทำร่างกายให้แน่นค้ำยันสาร
ถึงกายจากฝักชื้อโลกเลื่อนาม ก็เหมือนปราณยังอยู่ไม่รู้วาย

อายุมากหากชั่วติดตัวแน่น สิ่งเป็นแก่นสารหมดลงลดหาย
ถึงเป็นอยู่ครู่เปรียบเทียบคนตาย น่าอัปอายผีไหม? น่าอายครัน

ร่างกายนี้ที่ชุ่มแห่งชุมโรค อีกเศร้าโศกโลโกลและโหล่น
ทั้งมายาสาโดยอาศัยอัน สารพันรักหลงก็ตรงรวม

โลกก็สูญพุนผลทนชอกช้า ทั้งทางธรรมปล่อยปละและหละหลวม
คนทั้งที่ศีลศัณนิคไม่คิครวม กับบุญบวมสูญค่าไม่น่าเลย

อย่าสำคัญมั่นหมายว่ากายเที่ยง แล้วเปล่งเสียงร่ำเร้งบันทิงเจย
อนิจจังทั้งนั้นโอ้อ่านเอ๋ย! อย่าเฉยเมยทำดีมีประจำ

อย่ามัวเมาเข้าใจว่า "วัยหนุ่ม" ยังกระชุ่มกระชวยสุดสวข่า
ไม่บวชใช้ไรโรคโศกระกำ อีกหลายฉนำจึงตายสบายเพลิน

หมั่นรำพึงถึงตายจะหายหวาด หงษ์ชาติทุกอย่างจะห่างเหิน
 ประโยชน์โลกโยครกรรมเร่งค้ำเนิน จะจำเรณูสุขสันต์สรวรยางค์
 อันทานศีลภาวนาอย่าเลยละ อุตสาหะเสพสร้อยไม่หมองหมาง
 จะพาเราเข้าสวรรคโลกศัลย์จาง ทั้งเป็นทางนิพพานสำราญใจ
 ไม่นานนักจักตายวอดวายขึ้น เป็นแม่นมั่นเที่ยงตรงอย่าสงสัย
 ทายไม่เห็นวันหน้าว่าผู้ใด เด็กผู้ใหญ่ทั้งผองล้วนต้องตาย
 ทรัพย์สมบัติพัสถานวงศ์วานญาติ เมื่อชีวิตมีชาติวันก็สิ้นหาย
 แต่ชาติที่นำประจำกาย จงชวนชวายทำบุญเจือจนปราณ
 โอ! โลโก โทโส โมโห^๕ มันไม่ดีเลยหนาพระว่าชาน
 เป็นรากเง่าเกล้าชวักลวสันดาน หวังสวรรค^๕นิพพานประหารไว
 อย่าหลงรักร่างกายลืมหายแก้ มันไม่แน^๕หрокจำอย่าสงสัย
 พลอยรักนักจกย่งออกนุงใจ แต่มิใช่ให้เกลียดเบียนเบียดกาย
 รักอื่นใดไม่เท่าเรารักตน อย่ามาบ่นรักอื่นตงหมิ่นหลาย
 กลัวอะไรไม่เท่าเรากลัวตาย ถ้ารักกายทำบุญอุตหนุนตน
 อันร้อนแดดแผดเผาก็เศร้าใหญ่ แตร้อนไฟกิเลสเกินเหตุผล
 หรือจะหลบอบอ้าวเศร้ากมล รู้ตอนตนพ้นรักจก^๕พ้นร้อน
 พระไตรลักษณ์หลักธรรมประจำจิต จงหมั่นคิดหมั่นตรึกนึกนุสรณ์
 ร่างกายเราเน่าเปื่อยเหี่ยวหอนพอน ไม่สังวรหลงไหลน^๕ักไม่ตี
 อย่าไปเสือกเกลือกกลวกรรมชั่วช้า มันจะพาให้เจ้าเข้าเมืองผี
 จงเลือกทำกรรมสร้างแต่ข้างดี จะเปรมปรีดสุขกายสบายใจ

ร่างกายนี้มีเปรียบเทียบเรือหนอ มีไว้พอพักพาพึ่งอาศัย
 ถ้าจอดนึ่งยิ่งทรุดชำรุดไป จงรีบใช้แจวพายอย่าจอดมัน
 จงทำบุญสุนทรทานนิพพานตั้ง เป็นจุดหวังอย่าพึ่งแรงสวรรค์
 มิฉะนั้นคันตกนรกพลัน เพราะสวรรค์ของปลอมย่อมแปรปรวน
 เมื่อโลกนี้มีไฟลุกไหม้อยู่ ทำไมสุชาเฮให้เสสรวล
 ครันถูกไฟเผาเผาโคกเศร้างราวญ จงรีบชวนพากันดับมันไว
 ๑ สัพเพสังฆารานิจจาเอ๋ย ไม่เที่ยงเลยสักอย่างช่างเหลวไหล
 เกิดแล้วดับกลับกลายสลายไป นั่นไม่ใช่ถาวรอย่าอนนิน
 โอ้! โลโกโยไตรภพจบชั้นฟ้า เทพพรหมฤทธิ์เหมาะรู้เหาะเหิน
 แต่ก็ตายวายชีวิไม่มีพลิน จงรีบเดินไปนิพพานท่านไม่ตาย
 ๒ สัพเพสังฆารานิจจา เป็นคาถาล้างแก้แก้หลงหาย
 สังฆารแท้ไม่แน่นอนแปรกาย เกิดแล้วตายตามติดอนิจจา
 โอ้! โอ้กายชายหญิงเป็นสังขาร ไม่มีสุขขึ้นชมสมปรารถนา
 ถึงมีคู่ชูชิตสนิทมา แต่ทุกข์ยังปนกังวลใจ
 สัพเพธัมมานัตตาคติ จงหมั่นตริตrongมันกันหลงไหล
 ทุกสิ่งไม่ใช่ตนบุคคลใด อยู่ยึดไว้ใจสุขสนุกนา
 จะเยื้องนุงใจไม่เป็นสุข ได้รับทุกข์โศกศัลย์เพราะตัณหา
 ต้องรบบราปากันล้นโลก ใครเสียท่าก็ตายวายชีวา
 ชีวิตมันน้อยจะพลอยดับ มลายลับลงแน่แปรเป็นผี
 อย่างนั้นเท็งเรงราผิดทำที่ ว่าชีพนี้มีมากนักรณจกตาย

ชีพนเหมือนวารีที่หนองน้อย
รับทำดีมีธรรมประจำกาย

แก้แต่กายฝ่ายใจยังไม่แก้
เหมือนผักแพงแดงเต้าไม่เข้าตัว

กินและวันนั้นไม่ล่วงไปเปล่า
อายุไปใกล้ตาย โอ! กายเอ๋ย

เร่งฝึกหัดคักกายให้ตรงล้ำ
เป็นเสบียงกรังตั้งไว้ได้เลี้ยงตน

อย่าประมาทพลาดพลอสละเมอพลั้ง ว่าชีพยังยืนียงแล้วหลงเหลือ
อย่าเขฮาร่าเร้งขึ้นบนเทิง

ถึงแสงสว่างแสงยศปรากฏศักดิ์ แต่ใครลัษณณ์ภาวนาอย่าไถล
ถ้าเพลงฤทธิ์ผดิดท่าเวลาไต่

ดีหรือชั่วตัวเขาเราอย่ายุ่ง
จึงไตร่ตรึกนึกตรองแต่ของตัว

ทำดีไว้ได้ดีเป็นศรีสุข
สุขเหมือนมิตรชิดเชือกคอยเกือก

อัปมาทปราชญ์ขมนิยมว่า
ส่วนประมาทปราชญ์ว่าเป็นกาลิ

สุขใดในโลกโภกงานทุกข์ชานแทรก ถ้าหลงแบกต้องบ่นทนไม่ไหว
ถึงมีคู่ชู้ชิตสนิทใน

มันค่อยค่อยถอยลดจนหมดหาย
เมื่อความตายมาถึงไม่พึงกลัว

ทำเชื่อนแซเหลวไหลให้เด็กหัว
ผมหงอกทั่วชั่วช้าไม่น่าเลย

อย่ามัวเมานอกครุหนึ่งอยู่เฉย
ไม่นานเลยเป็นศพต้องจบชนม์

อุทิศส่ำทำสิบสร้างทางกุศล
จะจบจบจนสุขสมภิมิรมย์เริง

อย่าเปิดเบิงคามโลกโคกใจ

หมดสุขใส่ทุกข์เสริมเพิ่มทับตัว

ให้นั่งงูหาเหามาเข้าหัว
ลดละชั่วเพิ่มดีทวีคุณ

ทำชั่วทุกข์ตามสนองไม่ต้องสูญ
ทุกข์อาดูรเหมือนศัตรุคู่ไพบี

เป็นมรรคาพานพบสบสุข
เลื่อมสุขี่ทุกข์แทรกซ้ำแรกไว

ก็มีใช้สุขแท้แปรทุกข์ปน

สุขทางธรรมล้ำเลิศประเสริฐสุด ก็เลิกลุคจากใจไถ้มรรคผล
 คัมภีรธรรมนำเปรมเอมกมล สันกั้วลสุขแท้ไม่แปรปรวน

อย่าหลงไหลสุขคลุกเคล้าเมาไถล อย่าหลงไหลโลกนักจักโยยวน
 สุขในโลกโขกชุ่มถึงนุ่มนวล แต่มั่นล้วนปนทุกข์สุขไม่ตี

สารุชนคนฉลาดปราชญ์ปรากฏ ไต่ทราบบทสารธรรมนำวิถี
 แล้วดำเนินเดินตามพยายามมี จะเปรมปรีดิ์สุขาสถาพร

ขอมงคลผลเลิศประเสริฐสรรพ สำเร็จพลันตั้งจิตคิดนุสรณ์
 สารธรรมล้ำโลกโอภูสาคร ผู้อ่านกลอนจงพบประสบเทอญ

อ่าน	อรรถจักกล่าวเกล้ง	กล่อมใจ
เล่น	เล่ห์ธรรมสุขไส	สร้างเศร้า
เย็น	เยือกเยียงนาไหล	หล่อรต ทรวงเฮย
ใจ	ชุ่มชื่นรินเข้า	ชุ่มซ้องหมองหาย
ขอ	พูนพรเพิ่มให้	ห่างทุกข์
จบ	จบแต่เง่สุข	เสร็จแปล
ครบ	ถ้วนทั่วหน้มก	หมองหม่น พันนา
ครบ	ครบสำนวนแท้	ท่องให้ ไต่เทอญ
	จะช้แจจแจงกลองกิจ	สุภาชิตคตธรรม
	คติโลกคุณานันต์	สุเมธชนนิพนธ์สอน
	ประกาศาธิษย์ผิคิดจำ	ประพฤติตามกมลวอน
	จะสบสุขสโมสร	สราญอาตม์สวัสดี

๑. ใครฝึกและศึกษา เสาะวิชาบ่แห่งหนึ
 ความรู้ประสิทธิ์ จะประมาณก็มากมวล
 เล่าเรียนวิชาใด ประลุไ้สำเร็จถ้วน
 ข้อนั้นแหละศิษย์ควร ปฏิบัติพยายาม

๒. กอปรกิจประการใด ก็ประกอบมิกิจขาม
 สามารถกระทำตาม มนะหมายบ่หันหวน
 ถูกต้องแล่งแบบ กละแยบมิแปรปรวน
 ข้อนั้นแหละศิษย์ควร ปฏิบัติพยายาม

๓. วางตัวประพฤติตน สมกลบ่หยาบหยาม
 รับผิดชอบต่อ ก็ประพฤติระเบียบมวล
 ไกรยลก็จักเฝ้า ? สรรเสริญและชวนชม
 ข้อนั้นแหละศิษย์ควร ปฏิบัติพยายาม

๔. ชนโคสะอาดกาย จะสบายและวัยหลาม
 จำเรณูมิเสื่อมทรม ก็เพราะจิตสะอาดนวล
 กอบกิจสะอาดการ และศราวุประพุดิถ้วน
 ข้อนั้นแหละศิษย์ควร ปฏิบัติพยายาม

หนึ่งหาความรู้ วัชฺชเชิดชื่อ ข้อสองนั้นคือ จะต้องมีความ
 สามารถทำงาน กิจการงงาม สืบต่อข้อสาม ความเป็นระเบียบดี

วางตนมีระเบียบ เรียบร้อยกิจการ ไม่สับสนงาน ผลได้มากมี
 ความสะอาดนั้นหนอ จักเป็นข้อสี่ ภายใจต้องมี ความสะอาดเสมอไป

ความประพฤติที่ดี มากมีศีลธรรม กอบกิจกุศลธรรม มี
 อธยาศัย ภาษิตทั้งห้า ศิษย์ข้าเฝ้าไป เป็นสมบัติใหญ่ ให้ไว้ทุกคน

๑. อปปี วัต ชีวติ อิทํ โอรํ วสสตาปี มียุติ
 โย เจปี อติจ ชีวติ อถโข โส ชรตาปี มียุติ
 ใช้อีฬมีน้อย ย่อมย่อยยับไป ชีฬไม่ไปถึงร้อยก็พลอยเป็นผู้
 หากใครไกลเกินร้อย ไม่น้อยนานปี ก็เป็นผู้มีมาตาม เพราะความชรา

๒. โสจันติ ชนา มมายิต นหิ สนติ นิจจา ปริกฺคา
 วินาภาวสนตเมวิทํ อิติ ทิสฺวา นาคารมวส
 ถือมันนั้นของเรา ย่อมเศร้าเผลาใจ เพราะมันไม่มีมันคงดำรงอยู่นา
 เมื่อพิจารณาณชัด ว่าพลัดคลาคลา ไม่ควรกล้ายู่ครองเรือน
 ให้เบือนมลทิน

๓. มรณนปี ตํ ปหิยุติ ยํ ปุริโส มมยิทนฺติ มณฺณติ
 เอตมปี วิทิตฺวา ปณฺทิตํ น มมตฺตาย นามถมามโก
 เข้าใจใจของเรา เพราะเขลาถือมัน ของสิ่งนี้ย่อมละไป ใน
 เมื่อชีฬสิ้น บัณฑิตชนยลข้อนี้ปราศิน ไม่น้อมถวิลเป็นของเรา มัน
 เปล่ามันคง

๔. สุปิเนน ยถาปี สงฺกตํ ปฏิพุทฺโธ ปุริโส น ปสฺสติ
 เอวมปี ปิยาภิตํ ชนํ เปตํ กาลกตํ น ปสฺสติ
 ผันเห็นของต้อใจ อำไพสลดอน ตื่นจากนอนมา ไม่ได้ตั้งใจ
 ประสงค์ เหมือนคนรักบักใจประลัยตายลง เขาก็คงมองไม่เห็นตจเช่นนั้น

๕. ทิฏฺฐาปี สุตตาปี เต ชนา เยสํ นามมิทํ ปวฺจุจติ
 นามเมวาวลิสฺสติ อกฺขเยยฺยํ เปตฺตสฺส ชนฺตุน
 ชื่อพร้องของผู้ใด อันใครร้องว่า ผู้นั้นหนาเราไต่เห็นไต่ยินทั่ว
 สรรพ ผู้นั้นตายวายชีวิ ชื่อสำคัญ มันยังอยู่ไม่รู้สูญหาย

๖. โสภปริเทวมจรรย์ น ชนฺตํ กิฺทฺชา มมายิต
 ตสฺมา มฺนุโย ปรีกฺขหํ หิตฺวา อจฺริสฺส เจมทสฺสโน
 โสภพันพฺปวํ ี ตระหนฺนี้ไม่หาย ใจชวนชวาย ละยัดถือ เลิกร้ออาตม

๗. ปฏิลีนจรสฺส ภิกฺขุโน ภขมานสฺส วิวิตฺตมาสนํ
 สามกฺกียมาหุ ตสฺส ตํ โย อตฺตानํ ภวเน น ทสฺสย
 พระใดไม่เห็นตน เวียนวนในภพ ชอบหลีกหลบคบอาส้นกำจัด
 สังขาร สามัคคีมีชุมในกลุ่มการงาน ปราชญ์กล่าวชาน เรอนั้นไม่เห็น
 หลีกไกล

๘. สพฺสสตฺถ มฺนึ อนิสฺสโน น ปิยํ กุพฺพติ โนปิ อปฺปิยํ
 ตสฺมี ปรีเทวมจรรย์ ปณฺเณ วาริ ยถา น ลิมฺปติ
 มฺนึไม่ใคร่ช้องในกองกิเลส ไม่ทำเหตฺรักฤาซังจิตปลั่งผ่องใส
 คร้าครวญชอบตระหนี่ไม่มีทาในบัณฑิตได้

๙. อุทฺพินฺทุ ยถาปี โปกฺขเร ปทุเม วาริ ยถา น ลิมฺปติ
 เหว มฺนึโน ปลิมฺปติ บทฺธิทํ ทิฏฺฐสฺส ตํ มุตฺตสฺส วา
 ทยาดน้ำใสไม่ค้ำในร่างโปกขร วาริที่อนคิดใบบัวกล้วเกลือก
 หนา อารมณฺ์เห็นนิรุ เป็นคุ่มมีมา ไม่ฉาบทาจิตมฺนึ มีเปรียบเทียบกัน

๑๐. โธโน น หิ เตน มณฺณติ บทฺธิทํ ทิฏฺฐสฺส ตํ มุตฺตสฺส วา
 นาณฺเณน วิสฺสุทฺธิมิจฺจติ น หิ โส ราชฺชติ โน วิราชฺชติ
 ฉะนั้นชั้นมฺนึ มีธอนปัญญา ไม่ถืออามณฺ์ ใต้เห็นรู้ยิรู้สรรพ
 ไม่หวังหมจจใจก้วยใครอื่นกัน ปราชญ์ผู้นั้นไม่ยินดี ไม่มียินร้ายแล

๑๑. สบโป ทุณโร จโร ทุณโร สบโป ทุณตโร
 จโร สบโป สมมุติ มนุเคน จโร เกนุปสมมุติ
 อันคนคงคู่มิห่มจันทร์ แต่ส่วนคนคงกว้างหลาย มนต์คัมภีร์
 ภูพิชวาย คนคู่ร้ายคัมภีร์คัวยอันใด

๑๒. สุกโขปี จันทนตร น ขหาติ คนธ นาโค
 กโครณมุเจน ขหาติ สัพหิ ษนติ กโต มธุส นขหาติ อจฺญ
 จันท์เนาแวงแห่งจริงไม่ทงหอม ช้างไม่ยอมละเยื้องกรายในสนาม
 ชาติอ้อยเล่าเข้ายนต์หวานตกลงตาม นักปราชญ์ยามยากไร้ไม่ละกรรม
 โลเก อนามคฺ สจจํ ธมฺโม โลเก อนามคฺ
 สัจจา ประกาศิต สุตติ ณ โสภี คู้ฟ้าและราตรี บมิตายสลายไป
 ธรรมคือ สภาพแท้ บมิตแปร วิบัติได้ ตั้งอยู่ณ โลกใดโร บมิตาย
 สลายสูญ

ธมฺมปฺปมฺปี นิสฺสโย	ทรัพย์คนดีมีน้อยพลอยได้พึง
กุเปวรีว นิสฺสโย	เปรียบน้ำบึงน้ำบ่อพ้ออาศัย
พหุ อปี อสฺสณํ	คนชั่วมั่งคั่งมีตระหนี่ใน
นจาวรีว อนุณว	ดีมิได้ให้น้ำสมุทรมันสุดเต็ม
โอภาโส ฌาณปตฺติจ	ปสฺสทฺธิ สฺขปณฺจมํ
อิโมกฺโขว ปกฺคาโห	อุปฺภูจฺจเนน อฺภูจฺจมํ
อุเปกฺขา จ นิกนฺตติ	อิม ทส ปหิขฺยเร
โอภาสฌาณหยั่งพร้อม	ปิตฺตัสสทฺธิ
สุขะทังอิ-	โมกข์แท้
บักคาหะ, สติ	เรียกอุปฺภู-ฐานเขย
อุเบกฺขพ้อใจแล	สิ่งนรีร้ประหาร

ขยั เวรึ ปสวติ
อุปสนโต สขั เสดิ

ทุกขั เสดิ ปราชโต
หิตวา ขยปราชยั

ผู้ชำระประสบพบเวรแน่ ส่วนผู้แพ้เป็นทุกข์ไม่สุขา ผู้สงบ
หลบชำระละแ้วมา อยู่สุขาเอมอัมกระหึ่มใจ

๑. สุขาโน ภว โหติ ทูชาโน ปราภโว

ธมฺมากาโม ภว โหติ ธมฺมเทสสี ปราภโว

ผู้รู้ดีมีแต่เจริญทั่ว ผู้รู้ชั่วฉิบหายมลายศรี ผู้ใคร่ธรรมจำเรณู
เห็นนานดี ผู้หน่ายหนีเกลียดกรรมนำประลัย

๒. อลนตสฺส ปิยา โหนติ สนฺเต น กุรุเต ปิยั

อสตํ ธมฺมํ โรจติ ตํ ปราภวโต มุขั

ผู้ชอบเผ่าพาลสันดานร้าย คนไหนหน่ายไม่ขัดพิศมัย ธรรม
คนชั่วตัวร้ายหมายชอบใจ นั้นทางไฟรฉิบหายไม่คลาดคลา

๓. นิทฺทาสีลํ สภาสีลํ อญฺญาตา จ โย นโร

อลโส โกธปญฺณาโน ตํ ปราภวโต มุขั

คนนอนมากปากโขมงคุยโจ่งเงง ไม่ลุกเร่งทำงานพาลนักหนา
เกลียดคร้านโกรธพยศปรากฏมา นั้นทางพาฉิบหายไม่กลายไป

๔. โย มาตรึ วา ปีตรึ วา ชินฺณกํ กตโยพฺพนั

ปณฺนโต น ภรติ ตํ ปราภวโต มุขั

ผู้ใดหนอพอใจจะเลี้ยงท่าน กลับปล่อยมารดาบิดาน้ำตาไหล
ท่านแก่เฒ่าเก่ากาลล่วงผ่านวัย นั้นทางไฟเรื้อมสญพนระทม

๕. โย พราหมณ์ วา สมณ วา อณู วาปี วรีพุก
 มุสวาเทน วณเจติ ตัม ปราภาโต มุขัม
 ใครกล้างปวงพราหมณ์พระงามพร้อม หรือคนทรอมยากอื่น
 ให้ชื่นชม ด้วยคำพูดปลุกเท็จเผด็จการ นั้นทางจมนิยายมีกลายไป
๖. ปหุติวโต ปุริโส สหิณโย สโกชโน
 เอโก ภุณชติ สาธุนิ ตัม ปราภาโต มุขัม
 เป็นเศรษฐีมีทรัพย์ไว้ใช้จ่าย เงินโกชนหลายใช้มันไม่หวั่นไหว
 กินคนเดียวเลี้ยงของก็คล่องไป นั้นทางไพร่เสื่อมสูญประยูรพันธุ์
๗. ขาคิถุโธ ธนถุโธ โคตุตถุโธ จ โย นโร
 สณนาคี อติมณเฑติ ตัม ปราภาโต มุขัม
 เพราะชาติช่วยรวยทรัพย์กลับจองหอง แทะผยองหยิ่งโคตรกับ
 โทะสรพ์ หมิ่นญาติตนคนนี้กาฬสัน หนทางนั้นนิยายไม่คลาคลา
๘. อติถิธุโต สุราธุโต อภุชธุโต จ โย นโร
 ลหุ ลหุ วินาสติ ตัม ปราภาโต มุขัม
 หนะโตไฟ้หญิงเหล้าสังหัว และเกลือกกลัวการพนันมันมือหนา
 ได้ทรัพย์สารผลาญหมดลดราคา นั้นทางพาลนิยายทำลายตัว
๙. เสหิ ทาเรหิ อสนตุญโห เวสิยาสุ หตุสสุติ
 หุตสิต ปราทาเรสุ ตัม ปราภาโต มุขัม
 เมียคนใจไม่มียินดีหา ชอบแพศยาพาโสโครอกินหัว เมีย
 ชายอื่นขึ้นสร้างเสพหมองมัว นั้นทางชั่วนิยายทำลายตน

๑๐. อติตโยพพโน โปโส อาเนติ คิมพุตถินิ

ตสฺสา อิสฺสา น สุปฺติ ตํ ปราภวโต มุขํ

คนแก่เฒ่าเข้าคราวราหั้น นำหญิงถนัดกับมะพลับผล เพราะ
หรงหล่อนนอนกับไม่หลับนอน นั้นทางคลฉิบหายน่าหน่ายนัก

๑๑. อิตฺถิ โสณฺฑี วิกรณิ ปุริสํ วาปี ตาหิสํ

อิสฺสริยสุมิ จเปติ ตํ ปราภวโต มุขํ

ชายตั้งหญิงซึ่งก๊วยสุ่ยสุ่ย หญิงตั้งชายเช่นนั้นสำคัญศักดิ์ ให้
เป็นใหญ่ในเรือนแปดเบื่อนหนัก นั้นทางชักฉิบหายไม่คลาคลา

๑๒. อปฺปโกโค

มหาตณฺโห ขตุติเย

ชาเยเต ฤเล

โสจรรหํ ปตฺถยติ

ผู้กำเนิดเกิดสุนทร ตระกูลขัตติย์ น้อยสมบัตินั้นดัดตนหา
อยากสูงลาอำนาจเป็นราชา

ตํ ปราภวโต มุขํ

นั้นทางพาวอควายฉิบหายแล

๑๓. เอเต ปราภเว

โลเก ปณฺหิโต

สมเวกฺขยิ

อริโยทสฺสนสมฺปนฺโน

บัณฑิตเด่นเห็นแก่ เหล่านี้ว่า เป็นเหตุพา ประลัยในโลกแน่
อารีเด่นเห็นทางอย่างไม่แปร

สโลกํ ภาชเต ลีวนติ

ท่านเสพแต่โลกเพลินเจริญเอย

๑๔. อาปี ปิวนฺติโน นชฺชา รุกฺขา ขาทุติ โน ผลํ
 วสุสฺสฺสํ กุจิ โน เมฆา ปฺรตุถาย สกํ ฐํ
 เมฆาตํ นานาหิมํ ไม้ พฤษฺกษาไฟฺรทงฺสนํ ไม้เป็นผล ฝนตกให้
 ไม้เลือกเทือกค้ำบัล ทรีพฤษฺกษาของตมมีเพื่อเกือกุลกัน

๑๕. ลุทฺธํ อตุณฺณ คณฺเหยฺย ฌทฺธํ อนุชฺฌติกมฺมุนา
 ฌนฺทานุชฺฌติยา มุพฺพํ ยถา ภูเตน ปณฺฑิตํ
 คนโลกเราเอาชัยด้วยให้ของ แข็งกะนองน้อมไหว้อ่อนใจเขา
 การตามใจใช้ผจญคนโง่เขลา ส่วนปราชญ์เอาชนะสัจจะมี

ยถาสฺสํ จ โย สิสฺสํ โส กรุณํ กรโต วุฑฺฒํ วิปลํ
 ปตุโต อพฺภามุตโตว จนฺทิมํ

ศิษย์โตมนัสสง	ฟังตน
เชื้อพจนันครูอาจารย์	พราหมณ์
ศิษย์นั้นจะไพศาล	เรื่องรุ่ง
ทั้งพระจันทร์หลบปลื้ม	ทางสิ้นเมฆา

จเช ฐนํ อญฺจวรสฺส เหตุ	องคํ จเช ชีวิตฺรภฺษมาโน
องคํ ฐนํ ชีวิตฺตญฺจาปี สพฺพํ	จเช นโร ฐมฺมมณฺณสฺสฺสรนฺโต
เสียสินณนอมเอก	วรองค์ทรงผอม
เสียองค์กะจงยอม	ทนชีวิตดำรง
เสียทรัพย์และสรวาง	ก็ ชีวิตมลายลง
เมื่อนี้กระดิกองค์	วรธรรมก็ยอมเทอญ.

สุวิชาโน ภวํ โหติ
 ธมฺมกาโม ภวํ โหติ
 ผู้รู้คือนำจำเริญแน่
 ผู้ใดใคร่ธรรมะคุณอนันต์

โสคํ สุตเนว น กุณฺหาเลน
 อาภาติ กาโย ปุริสุตฺตมสฺส
 หูมิไว้ให้สคัปปัพพพร้อมพรั่ง
 มือมีไว้ให้ของประคองชู
 รูปร่างกายชายหญิงสวयพรงัน
 ข้ออื่นคอกพอกด้วยช่วยให้งาม

อกุโกธเณ ชินเณ โกธํ
 อสํธํ สาธุนา ชิน
 ชิน กทริยํ ทานน
 สจฺเจนาติกวาทินํ

อจินตมปิ กวติ
 นหิ จินฺตา มยา โกคา
 ไม่คิดมันกับมีหนีไม่พ้น
 ทรัพย์หญิงชายไม่เสร็จสำเร็จพลัน

หุวิชาโน ปราภโว
 ธมฺมเทสฺส ปราภโว
 รู้ชั่วแก่เสื่อมทรมตามขามขัน
 ธรรมะนั้นใครซังปรั้งประลัย

ทานน ปาณีนํ ตํ กุณฺดาณน
 ปโร ปกาเรน น จนฺทเนน
 มิใช่สำหรับไว้ใส่ตุ้มหู
 ไข่ม้อยู่ใส่สายสร้อยหมายงาม
 ไซ้กากันทนจู้จี้กับประคับหลาม
 เช่นมีความอดทนเป็นต้นแล

คนโกรธเราเอาชัยด้วยไม่โกรธ
 คนชั่วใจคชนะมีดีสบาย
 ชะนะตระหนี่ดีใจด้วยให้ทาน
 ชนผู้ขานแหละเหลาะเพราะคำจริง

จินตมปิ วินสฺสตี
 อิตฺติยา ปุริสสฺส วา
 ที่คิดกันหายไปให้น่าขัน
 เพียงพากันอุทิศนอนกิดเอา

ปุตตานรูปกำ วากย์
 อดตานรูปกำ โกรธ
 โอกาสถึงจึงไขคำไพละ
 จะโกรธหนอพอดตัวกลัวคดี

อุกุกุเจ สรมิจฉนติ
 ปียฉจ อนนปามุหิ
 คราวสงครามยามศึกนิกคนกล้า
 คราวข้าวน้ำจำเพาะมิตรรักเหมาะ

กุลปุตโต กุลชาโต
 อดตนา หุกขปุตโตปี
 กุลบุตรสุดดีมีกำเนิด
 ถึงลำบากยากกายวายชีวา

หุกขเมว หิ สมโภติ
 นาณตตตร หุกขา สมโภติ
 โอ ! มีแต่ทุกข์ล้วน เต็มไป
 นอกจากทุกข์แล้วไฉน มีอื่น ไตเกิด

ปุปฺพณฺเห ปิณฺฑปาตณฺจ
 ปโทเส ภิกฺขุโอรสํ
 เข้าทรงบิณฑบาต
 สอนพระ ณ ยามค่ำ

สกาवरูปกำ ปีย
 โย ชานาติ ส ปญฺหิตโต
 รักให้เหมาะภาพทนตราศี
 รู้เช่นนั้นปราศจลาถการ
 มนต์สุ อุกุตุหลั
 อดตล ชาต จ ปญฺหิตํ

คราวปรึกษาหาคนไม่พัวพะเลาะ
 คราวเรื่องเกาะเกิดมาเรียกหาปราศญ์
 กุลวิธานุภูกโก
 หินกมฺมํ น การเย
 ย่อมชูเชิดกุลวงศ์เกรือพงศา
 ก็ไม่กลัวกรรมกรรมอันต่ำทราม.

หุกขํ คิณฺฑจติ เวติ จ
 นาณตตตร หุกขา นิรุชฺฌติ
 เกิดคงแล้วดับ ในโลกนี้
 นอกจากทุกข์ บัณฑิตสิ้นดับสูญ
 สายณฺเห ธมฺมเทสนํ
 อหฺมรตฺเต เทวปณฺหํ
 เย็นไม่ขาดแสดงธรรม
 กลางคืนพร่ำเทพปัญญา

จวนแจ้งแสงอาทิตย์
นี่บุญจกيجا

อุกฤษณ์ อนาทาน,
ไม่กังวล ไม่ยึดถือ
อุตุเอ๋ยอุตพิช
แต่กลิ่นเหม็นเป็นพิษติดจัญไร
เปรียบคนที่มีร่างอย่างสวยเด่น
ทั้งหลอกหลอนปลี่ยนปลิ้นลวงกินเรา

กุเอ๋ยกุหลาบ
แต่กลิ่นเจ้าเคล้าย่อมกลิ่นหอมแซม
เปรียบคนทีรุ่มพรามไม่งามงด
ใจเอื้อเพื่อเพื่อแผ่แก่ทุกคน

ทานเอ๋ยทานตะวัน
ถึงแสงแดดแผดเผาเจ้าก็บาน
ถ้ามนุษย์สุกกล้าอุตสาห์กิจ
ถึงแสงแดดแผดเผาปกฝนตกบน

ดอกเอ๋ยดอกมะลิ
กลิ่นเจ้าหอมน้อมใจใฝ่กมล
ถ้าคนเราเขาปลูกก็ปลูกขึ้น
ทั้งมะลิรับฝนปรนพุ่มพวง

ประกอบกิจตรวจสัตตา
พระศาสดาย่อมทรงแล.

เอตม์ ทิปี อนาปร
นั่นแหละคือ ประทีปธรรม
ชื่อสนิทเป็นดอกออกไสว
ไม่มีใครจำนงประสงค์เอา
แต่เนาเหม็นภายในจิตใจเขา
คนไม่เข้าใกล้ชิตสนิทเอ๋ย.

ต้นไม้ไยราบเป็นหนามตามติดแหลม
กลีบก็แย้มบานทวยว้าใจชน
แต่หมกตจภายในฝักใฝ่ผล
ประชาชนชอบคบไม่หลบเอ๋ย.

ดอกเจ้านันทนแสงสุริย์จ่าน
เอนเอียงทานแสงแดดเผาแผดทน
ไม่มีบิตเบียนหลบกองพบผล
อุตุสำทันทน์ทำกิจสัมฤทธิ์เอ๋ย.

เจ้าบานผลิพริ้งพรุฑูณ
ชมสุคนธ์มะลิชื่นระรินทรวง
บัตชั่วพินทำใจสดใสหลวง
ก็จะล่วงทุกข์ครอมชื่อหอมเอ๋ย.

คอกเอ๋ยคอกดาวเรือง
คนมั่งคั่งชงเหมือนดวงเดือนไป
ดาวสังกมสมสูงจุ่งสังกม
ดาวเด่นต้นจุ่งฝุ่งประชา

สายเอ๋ยสายหยด
มาเสียคายสายหยดสุดจะตรอม
เหมือนคนนอกอกร่างสร้างชีวิต
มีหน้าชาทำลายฉิบหายไว

บานเอ๋ยบานเย็น
ดูบานเย็นเย็นติดถึงจิตใจ
ถ้าโลกนี้มีผู้รู้สึกได้
ก็เย็นใจใสศุภปรากฏเป็น

บานเอ๋ยบานชื่น
เห็นบานชื่นชื่นจิตคิดจำนง
ถ้าคนเราเฝ้าฝึกศึกษามัน
ก็เลสหมตปลดพรากจากสันดาน

บานเอ๋ยบานไม่รู้โรย
คอกก็ยังงทนมิหล่นไป
ถ้ากิเลสเหตุให้จิตไผ่ชั่ว
ธรรมชาติของโลกบอกพิชิตปราบปราย

สี่สกลีล้องกังดาวสกาไส
คนจนไขว้ล้อมเกลื่อนเหมือนคารา
จุ่งไม่สมลุ่มวอดคไม่รอดหนา
วันฉาเพลิดเพลิดจำเรื้อเอ๋ย.

พอสายทรุดโทรมสิ้นประทีนหอม
ที่กลิ่นหอมพอสายหยดหายไป
พอเต็มนิทหยดสร้างช่างเหลวไหล
สังเวชใจแทนตนคนระยำ

คอกสวยเด่นบานพุดกุไศว
คอกวิไลบานสลอนในตอนเย็น
เพียงแก้ไขกลับตัวจากชั่วเหิน
ชื่นบานเย็นก็สมน้ำชมเชย.

ชื่อระรื่นหูไม่รู้หลง
คอกนั้คงทำใจให้ชื่นบาน
แล้วถอนบันรากล่าเจ้าชั่วฉาน
ก็คงบานชื่นชมภิรมย์เอ๋ย.

ถึงลมโปรยโบยโบกยักโยกไหว
ทุกสมัยบานอยู่ไม่รู้โรย
เราตัดชั่วขาดไปไม่หวนโหย
จะไม่โรยล่วงคอกกังคอกเอ๋ย.

จำเอยจำปา
แมลงภู่ม้วนเกลือกถึงตอม
คนคี่จำปาชั่วช้ออก
จำฝึกฝนตนไว้ทั้งกายใจ

จำเอยจำปี
เห็นจำปีพັນระร่นจ้ง
ถ้าคนโคไผ่ธรรมประจามัน
ชื่อเขาย่อมหอมไกลไม่รู้คลาย

คอกเอยคอกโคก
แต่คอกไม้ไร่โคกพันโรคา
ทำไมคนก่นเจ้าโคกเศร้านัก
ถ้าตัดไค้ใจเด่นเยือกเย็นครอง

ช่อนเอยช่อนกลืน
ยามกลางวันนั้นกลืนประทินชา
ถ้าคนไม่ไปพบหลบท่าชั่ว
เผยกลิ่นหอมน้อมใจให้นิยม

ราเอยราตรี
หอมระรินชื่นสกลเลื้อยค้อม
ท่านผู้คมีศีลถวิลสร้าง
ทุกวันคืนชื่นหอมน้อมนิยม

คอกสง่ากลิ่นกลึงจรงหอม
คนกี้ย่อมปรารธนามิกลาคลาย
จำพูนพอกเพิ่มคี่ให้มีหลาย
ระมิตหมายพรั่งพร้อมชื่อหอมเอย.

สวयทั้งสีหอมทั้งกลิ่นถวิลหวัง
จำจะหวังจำปีมิกลาคลาย
อยู่ทุกวันเดือนปีไม่หนีหาย
พี่จะหมายรักเสมอไม่ผลอเอย.

เรื่องของโลกโคกนักประจักษ์ตา
จึงชื่อว่าคอกโคกโคกลจง
ก็เพราะรักหลงโกรธเป็นโทษหมอง
พ้นจากกองราก็โคกเอย.

หอมระรินรวรินชื่นนาสา
พอคินมาหอมชื่นรื่นอารมณ์
ชอบช่อนตัวจากกลิ่นมลทินหมอง
ชื่นจะสมช่อนกลิ่นสนั่นหมองเอย.

พอระพีพันแหล่งแข่งเจ้าหอม
ราตรีกล่อมกลางคืนให้ชื่นชม
สืบแต่ทางกุศลผลกัสม
ตลบจมเด่นกว่าราตรีเอย.

รักเอ๋ยรักเร่
เหมือนคนใดใจรักมิบังใจ
เพราะไม่แนจึงไม่ไครนอนหลับ
หมตกำลังวังชาตื่นมาโซ

ดอกเอ๋ยดอกกรัก
สัตว์ คน เทพ เสพรักบังใจจง
โศกภัยนำกำเนิดเกิดแต่รัก
พันจุเจ้าเศร้าโศกและโรครภัย

ดอกเอ๋ยดอกเทียน
คือปัญญาจำเริญแรมใน
เป็นแสงสว่างสร้างไว้ใช้ส่องมรรค
จงจุเทียนเพียรชูเป็นผู้นำ

เพลงเอ๋ยเพลงพา
ปกกั๊กันบานเด่นเห็นแต่ไกล
เหมือนมนัสนิธรรมประจำจิต
เกียรติกระตื่องเพลงพาวิลาวรรณ

กล้วยเอ๋ยกล้วยไม้
ดอกอร่ามงามวิไลต้องใจคน
บัณฑิตเลิศเกิดกายในชายป่า
ก็กระตื่องเพลงพูนในราตรี

ดอกอ่อนเซตามลพพิศพรหมไหว
ให้แนไปรักเร่รักเลโล
ทนกระสับกระส่ายนึกทาลึกโบ
รักเร่โหมนัสแนไม่แปรปรวน

ไต่ยนิ่มักทำใจให้ไหลหลง
จะถอนองค์จากรักเห็นหนักใจ
ถ้าถอนชักรักหมดทุกัสสไส
จงแก้ไขครวชักรักความรักเอ๋ย.

ตั้งเร้าใจให้เพียรจุเทียนไข
ไม่หลงไหลอาการสังฆารธรรม
วิถิจักจำเริญไม่เพลิดถล้า
จะไม่พรัณิพพานสำราญเอ๋ย.

ดอกแดงจำบานพรุชไศว
สีอื่นไม่มีปนชอบกลครัน
ชั่วไม่ติดปนอยู่ทุกมสัน
เบิกบานครันด้วยบุญพระคุณเอ๋ย.

เจ้าอยู่ในราวป่าพนาสนต์
จึงพาตนเข้ากรุงบำรุงดี
หากอุทิศส่ำเสาะเรียนเพียรไม่หนี
เปรียบมาล็กกล้วยไม้วิไลเอ๋ย.

คอกเอ๋ยคอกแก้ว

คู่รักนึกแก้วตาสุกาใจ
ปราชญ์วิไลไผ่หาปัญญารัตน์
แก้วทั้งสองตรึงนึกเนื่องนอง

คอกเอ๋ยคอกบัว

เกิดในโคลนชุกคอกพันออกมา
เปรียบมณีถึงได้เกิดในโลก
ยังชูตนพันโคกโรกษ์พลัน

คอกเอ๋ยคอกประทุม

ก็ยังหอมอ่อนใจให้คนปอง
เปรียบสาวกโลกนาคสามารถใหญ่
ยังรุ่งเรืองเฟื่องยศปรากฏทั่ว

คอกเอ๋ยคอกปทุม

ยังต่อสู้ชุกคอกพันออกไป
จงก่อร่างสร้างตัวตั้งบัวเด็ก
ถึงลำบากยากเย็นเป็นพินมา

บัวเอ๋ยบัวชู

พอกบภัยหายพ้นภัยกลับบาน
โอ ! เหมือนคนพ้นกาลผ่านหนุ่มสาว
ที่สุดกายวายชีวิตรีทุกคน

ไคยลแล้วยั่วจิตพิสมัย

บ้างก็ไผ่ผันเพลินแก้วเงินทอง
สารพัดแก้วที่ไม่มีสอง
ขับมัวหมองจิตแผ่วถึงแก้วเอ๋ย.

งอกงามทั่วตำบลชลสา

น้ำไม่สามารถขังในท้องมัน
ซึ่งมีโคกโรกษ์ใหญ่หมั่นหันต์
เบิกบานครันคังพุ่มประทุมเอ๋ย.

เกิดในกลุ่มหยากเยื่อเชื้อเศร้าหมอง
เชื้อเศร้าหมองไม่แทรกซ้ำแรกบัว
ถึงเกิดในกลุ่มพาลสันดานชั่ว
คังคอกบัวชูช่อล่อเอ๋ย.

เกิดในกลุ่มน้ำลึกนึกหวาดไหว

ล่องวิไลไกลเหล่าเต่าและปลา
ความเพียรเชิดชูเสมออย่าพลอหนา
ก็คงพาสุขสมภิรมย์เอ๋ย.

พอเข้าตรูบ้านแข่งแสงสุริยฉาน

เกษรชานร่วงพล่านอยู่กลางชล
ไม่ยืนยาวแก่ไปมิให้จง
คังอุบลพุ่มพวงโรยร่วงเอ๋ย.

รักกันควรเชือกกัน
รักสนุกควรร้องเพลง

ท่านจงอย่าว่าไกรง่ายไปนัก
ว่าเขาผิดคิดใจไม่คริครอง
อันคำพูดพูดก็เป็นศรีศกดิ์
แม้พูดชั่วตัวตายทำลายการ
วันหนึ่งพึงพบแล้ว
มีค่าควรนิยม

กว่าวันพรั่งสองสอง
เพราะพรั่งสบหรือแคล้ว

ทรัพย์ในดิน สินในน้ำ
นั่งเจียมคือเจียมกาย
นั่งแล้วเหลิงกมล

สุนัขโสมนัสพร้อง
มันย่อมเสยะยิ่งพัน
เจกเช่นคนพาลมัน
ร้ายคือร้ายเองทำ

คำปราชญ์ว่าอย่ากำ
คำปราชญ์ว่าอย่ากิด
คำปราชญ์อย่าชิต
คำปราชญ์อย่าห้าว

อย่าถึงคนรู้จักเกรง
อย่าร้องไห้ระไมคิ

เพราะมันจะพันพัวให้คว่หมอง
เราไม่มองความผิดก็ติดปราณ
มีคนรักรสถ้อยอร่อยหวาน
จงพิจารณาคำพูดค่อยพูดเอย.

อุดม คุณนา
ยิ่งแล้ว

ทบเทียบ
ทราบได้หรือไฉน.

เงินอยู่ในคน คนจองหอง
ดีกว่าหมายนั่งพรมขน
พรมนำผลให้อวดดี

พบกัน

ปากอ้า

พบพวก พาลนา
อวดอ้างฤทธิ์

ยาพิษ

กตจำว

คนชั่ว

หักเหินหายคม.

คนใดคนหนึ่งผู้	ใจนกรรจ์
เกียตม์ากอนนันท	มากแท้
ไม่ปานบุรุษอัน	ผจญจิต เองนา
เรียรท่านเียนยอแล	ว่าผู้มชั้ย
ไม้โคอุบถ์เบื่อง	บรรพต
สูงแต่พอสมยศ	เยี่ยงไม้
สูงนักไม่ละตก	ลมหัก เสียแซ
เขาบ่ออาจบังได้	เพราะไม้สูงเกิน.
ชะเขยไครอย่าเขย	หยามเต็ก
พริกเม็ดเล็กเล็ก	เผ็ดล้า
ไครบ่ท่อนกินเหล็ก	ก่อนเล่า ลือแซ
โคแก่จนคอง้า	เต็กชนชัคอ
จ่ายทรัพย์วันละบาทชื้อ	มังสา
นายหนึ่งเลี้ยงพยัคฆา	ไปอ้วน
สองสามสินายมา	กำกับ
บังทรัพย์ส้วนถ้วน	บาทสนเสื่อตาย.
ฝูงชนกำเนคคล้าย	คลึงกัน
ใหญ่ย่อมเพศผิวพรรณ	แพกบ้าง
ความรู้้อจเรียนทัน	กันหมด
เว้นแต่ชั่วคิกระถ้าง	อ่อนแก่ฤาไหว.

บัวเอ๋ยบัวบาน
ภมรเจ้าเกล้ากลิ้งเสียงหึ่งไป
เบิกบานคุณบุญญาบารมีศรี
สัตว์เกล้ากลิ้งฟุ้งพักพ้านักปราณ

ดอก ไม้มีมากล้น
สร้อย ส่งเสริมประเคน
ภษิต ผสมเป็น
จบ เพียงแต่เท่านั้น

คุยโวว่าเป็นนักเลงโต
ที่เขาเป็นนักเลงโต
รู้อะไรให้มันตลอด
รู้อะไรมันไม่ตลอด
ทำตนให้มันปรากฏ
ทำตนมันไม่ปรากฏ
เมาตัวดื่มตาย
เมาเมื่อยดื่มแม่

ยามรวยฝูงเพื่อนล้อม
ทรัพย์สินจายมิกตกลัว
ยามจนเพื่อนหายหัว
ทนเคียวทนเพียรทน

ชูสกราณบานหอมพร้อมไสว
อุปไมยกังองค์พระทรงญาณ
เป็นพิชิตโมลีหนีสงสาร
นมการสัมพุทธพิสุทธเอย.

แลเห็น
ประทับ
คำสั่งสอนพ่อ
แนะให้ไถ่ล

คุยโวแต่ไม่กัฏโกร
เขาไม่คุยโวแต่คนเกรง
เขาเรียกว่ายอคบบุญญา
เขาเรียกว่าตาบอดตาใส
คงจะไม่อคอันใด
คงจะต้องอกซ้ไหล
เมากายดื่มแก้
เมาเหล้ากระแซ่แก้แล้วอย่าดื่ม

รอบตัว
กรอนสน
เห็นห่าง
แต่ทองตนเอง

กุ่มเคยคนคบกำ	มานาน
คิดแต่ข้าวแกงจาน	แบ่งให้
มีรสสไตปาน	เพราะรัก นั้หนา
ชมขึ้นกลืนคล่องไค	ยังชนปลามัน

ยามที่มีเพื่อนพร้อม	พรตาม
เดินนั่งไคตอมถาม	ถึถ้วน
ยามทุกข์ฉุกเงินความ	มีโทษ
เพื่อนเล่นเจรจัน้อย	หนึ่งนั้นถามี

ทุกสิ่งยอมเสื่อมไค	โดยไซ
โดยยุคโดยกาลสมัย	หมคสัน
ไม่มีสิ่งอันไค	อยู่ยัง ยั้หนา
หมันกึกกั้จติคัน	เคือครอันลุ่มหลง

บำเพ็ญธรรมพร้าสอน	ทางกุศล
อย่าห่วงว่่างใจน	เน้นซ้ำ
เวลาล่วงพาทน	ตามแก้ ทั้วยเนอ
เรามีรูล่งหน้า	ชีพม้วยวันไค

ไคสับอยากหิบริ้อย	เหริญเงิน
มีหมันหมายเล่นเกิน	กะไว้
โลกมากหากเพชฌ	อุปสรรค
พาลคิตทจริตไค	กั้ยังมีเสมอ

อย่าเกียจคร้านการเรียนรู้เร่งอุทิศ
จะตกถิ่นฐานใดก็ไม่แคลน

อันความรู้กระจ่างแผ่อย่างเดียว
อาจช่วยเชิดชูฟสกนธ์

ในบาสีมีย่อยข้อธรรม
ความเงือกคอกกล่นนำมา

สุขทุกข์อยู่ที่ใจมิใช่หรือ
ถ้าไม่ถือก็เป็นสุขไม่ทุกข์ใจ

ก็รู้เห็นเหตุให้
ไม่ก็รู้เห็นตาย
กับรู้จักเห็นหาย
กับภพชาติวางเว้น

ตนเปรียบเรือเล่นข้าม
ก็ออกทุกท้องถิ่นนา
เตือนจิตคักคั่นหา
ตนจักถึงฝั่งแล้ว

เมื่อเราเนาด้วยทุกข์
เมื่อแก่เข้าเกล้าคลุก
เมื่อตายกระหนาบรุก
เมื่อปล่อยว่างทุกข์แพ้

มีวิชาเหมือนมีทรัพย์อยู่นับแสน
ถึงกับแก่นก็พอยังประทั้งตน

แต่ให้เชี่ยวชาญเกิดคงเกิดผล
ถึงคนจนพงศ์ไพร่คงได้ดี

ว่าขันติ หิตะ สุขาวหา
ซึ่งทักมาสุกยิ่งแท้จริงเอย.

ถ้าใจถือก็เป็นทุกข์ไม่สุขใส
เราอยากไ้ความสุขหรือทุกข์เอย.

วอควาย
บ่เว้น
ภพชาติ กับเอย
หลักพันภัยอันตราย

คงคา
ออกแล้ว
ก็จวนจิต เรือเอย
กลาตพันบ่วงมาร
ก็ทุกข์ นาพอ
แก้แท้
ตายวอด วายเฮย
หมดสิ้นทุกข์เอง

อัครคีมีพิชรอัน	แรงลน
ไปเท่าไฟในกมล	คุใหม่
เผากาจพินาศน	จวบโลก หน้าแล
กวนก่อจ้อจให้	โลกเต็นควัหมน

เจ้าชู้ชอุบเกล้า	กลอชม
เร่รักยกอารมณ์	แยกย้าย
เหิมใจไฟนิยม	ไปเลือก เลยน
เลยเถิดเกิดผลร้าย	โรคเร้าแรงรุม.

ปล่อยอารมณ์ปมโลกไว้	แน่นหนา
ปล่อยจิตกิดค้นหา	คลั่งไคล้
ปล่อยใจไฟกามา	เมาราค
พลเพิ่มเสริมโทษให้	ทุกข์แท้ภายหลัง

ความอยากปราศจากสัน	สุดโชน
โลภะเอาอะไร	ซัดกัน
ไม่มีที่จุใจ	จุตจบ
คับหมกเพราะอกกลัน	จิตไถ่ด้วยเดียว

อยู่อาคารบ้านช่อง	เช่าเขา
นึกว่าถ้ำของเรา	เลิศให้
โซค่านวยช่วยโอนเอน	เป็นสิทธิ์
อยากอยู่ตึกหรูแปล	ชีษนรดแก้ง

นามรูปเกิตนั้นล้วน		สังขาร
อนิจจังแปรทุกกาล		แน่แท้
ทุกขังจะทนทาน		ทนยาก
อนัตตาใช่ตนแล		เรารู้คือธรรม
ศีล	มีเป็นภาคพื้น	ปฏิบัติ
สมาธิ	ช่วยกำจัด	เครื่องกั้น
ปัญญา	เกียจ่อมตัด	เหตุชั่ว
วิมุตติ	คือผลนั้น	จบแจ้งศาสนา
ปัญญา	เป็นเครื่องคุ้ม	ครองตน
เป็น	ใหญ่ในกุศล	ยิ่งล้ำ
แสง	สว่างกว่าสุริยน	ยามส่ง แสงแฮ
สว่าง	แห่งญาณชั้นน้ำ	จิตผู้ปรีชา
จิต	จิตเกิดเกิดแล้ว	ดับพลัน
เจ	เจตสิกปรุ้งขันธ	ดับด้วย
รู้	รู้กับตนกัน	จริงอย่าง น้อย
นิ	กับรูปนามม้วย	มอดด้วยญาณชั้น
จิต	จิตหนึ่งธรรมชาติแท้	ตัวธรรม
เจ	เจตสิกอาการนำ	แล่นรู้
รู้	รูปวิบากสำ	หรรบับ สมมตินา
นิ	นิพพานมีแก่ผู้	ปฏิบัติแล้วพึงเห็น

โลก เจ้าไอ้ครอง	ชนกช
โม หะยุทธิ์ห้วงยศ	ชเยศไว้
โท ทำวร่อนง้าวจรค	ศีระะวิน เจียวพ่อ
สัน โศขสันพระยาได้	เสร์จขนครองเสียม.

ยามเยาว์เห็นโลกนี้	มีแต่สุขสนุกเหลือ
ยามกลางสุขทุกข์เจือ	ระคนเกล้าเท่ากันไป
ยามเฒ่าชราพลัน	ทุกข์ทงนสุขสูญไกล
นี่แหละความเปลี่ยนไป	สู่ทุกข์แท้แน่นอนเอย

เมื่ออยู่ท่านเบาใจ	เมื่อไปให้ท่านคิดถึง
นี่คือสร้างทาง	
เมื่ออยู่ท่านหนักใจ	เมื่อไปท่านโล่งอก
นั่นคือสะทาง	
ไฟบรรลัยกัลป์	ก็ไม่สำคัญเท่าไฟนอก
ก็มีนรกขัณฑ์	

จังกาบปลูกไม้	เล็งเหมาะ
ทินกระสุนยักเผลาะ	เสือกแซ่
เหล็กจับชะนวนเจาะ	ทินกรอกชะนวนเอย
มือจับชุดแกว่งแต่	จุดเปรี๊ยะเสียงดัง.
ผลที่ปรากฏออกมา	คือคำพิพากษาที่ศกตสิทธิ์

รักยศงศวัน
รักบุตรหมั่นว่าขาน
รักทรัพย์อุตสาหงาน
รักมิตรพวงสาไถ่

รักยศงศวัน
รักกิจหมั่นวิจารณ์
รักท้าวยาไวหาร
รักทรัพย์จับจ่ายใช้

ความรู้เป็นเพื่อนไถ่
เป็นเครื่องอารมณ์ครว
เป็นแรงเมื่อกิดความ
เป็นทรัพย์ทุกเพลไพล่

โองเกลียดความรู้คน
ชื่อชอบชมบ่าว
ฉลาดอาจช่วงใช้คลัง
เกียจเก็บความรู้ไว้

รู้เขียนคุ้มโทษแท้
รู้อ่านกันวิจารณ์
รู้เลขหลักโง่ง
รู้ประพฤตินันท

ทางพาล
จิตใช้
ที่ชอบ ธรรมนา
หมั่นด้วยการตรง

ทางพาล
จิตไถ่
เยื่อหึง ผยองนา
แต่น้อยพอควร

ในยาม เป็ลยวนา
พูดไถ่
ควรตัด สินนา
พล่ง่าย

นะพอ
อยากไถ่
ประโยชน์ ปวงแล
บวการ

ทางหลง ลืมแซ
ผิดพล่ง
ทรัพย์ส่าย สูญเนอ
ทุกชัย

ศรีสังข์โสภาคอ้าง	อุณหิต
กุมภักทาไพจิคร	จักแก้ว
กชังคอุสุภพิศ	ไพลาส
ไชยธวัชอุรุพิธแพรว	เพริศพร้อมมงคล

จน ทรพัยจับจ่ายแก่น	คนเมิน
เจียม จิตอย่าคิดเกิน	ศักดิ์ไชร
เจ็บ แล้วไม่ควรเพลิน	หลงเล่ห์ เลยน
จำ เก็บใส่ไฟว	อย่ารู้ลืมเลือน

พวยพ้อพวย	คะวันจะสาย กล่าจะวาย
สายบัวจะเนา !	ทั้งไซ้ไม่แก่ กุญแจไม่ไข
จะก่อพวยไป	อย่างไรเอยเรา !

เรียนให้รู้	ดูให้จำ ทำให้จริง
กรบสามสิ่ง	จะเสร็จหวัง ทั้งประสงค์
ถึงลำบากยากเท่าไรใจมั่นคง	สิ่งจ้านงคงจะได้ตั้งใจปอง.

ชมนักผัดกบซ้อน	บอนแซง
บอนสุพรรณหันแก	อร่อยแท้
บอนบางกอกดอกแสง	เหลือแหล่ แม่เฮย
บอนปากยากจักแก่	ไม่สนลนบอน.

ชั่ว ช้าลามกแมน	มีในใจเอ๋ย
ที่ เค้นเห็นสติโส	สืบแท้
ที่ จิตตกภายใน	นำส่ง มาเนอ
ใจ โทษทุกข์รุกรแล	เล่ห์แผ้วผ่องเกษม.

เหตุผลและอาตมะประจักษ์ กระประมาณถ้วนถึ

รู้กาลประชุมชนะกัถิ	บมิขัดสมาคม
บุคคลจะเสพนะสนิท	กัมมิพิตสุชนสม
เจ็ดข้อสมานสมะนิยม	สุบุรุษอุทมนาม
ไม่สามารถ	ไม่อาจทำ
ไม่ใช่คำของคนไทย	สามารถและอาจทำ
นั้นแหละคำของคนไทย	“โอมพินิจ มหาพิจารณา”
หมั่นเสกน้ำล้างหน้า	ผีไม่หลอก.

บุตรดีเป็นที่ปลื้ม	เปรมกมล
แห่งชนกชนเนติคน	ท่าเข้า
บุตรชั่วไม่ได้กล	คำสั่ง สอนนา
ให้ท่านทั้งสองเศร้า	เสื่อมสน ยินดี

แม่เอ๋ยแม่จ๋า	ข้าเกิดมาแต่แม่นั้นแน่
เมื่ออุ้มครรภ์กลอดเข้ามาประจักษ์	จะย้ายยกผิตคนไปกลใด
พ่อเสียอีกไซ้ไรข้าไม่แน	บางทีแม่ไม่กล้าบอกข้าได้
แม่ของข้าจริงแท้มาแต่ไร	ข้าจึงได้รับแม่ไม่แปรเอ๋ย.

อย่ายื่นถา ^๕ นัง ^๕ กัน	ทวาร
อย่าเฟ่ง ^๕ ชนไป ^๕ มา	หมิ่น ^๕ ไ้
อย่าตาม ^๕ ทัก ^๕ ทาย ^๕ หา	ขุน ^๕ หมื่น
อย่า ^๕ เร่ง ^๕ วาง ^๕ คน ^๕ ให้	เหล่า ^๕ ผู้ ^๕ คน ^๕ หยา ^๕ ม.

หา ท ^๕ ร ^๕ พ ^๕ ย ^๕ นั ^๕ บ ^๕ หมื่น ^๕ ไ้	หลาย ^๕ บ
ยาก แ ^๕ น ^๕ อ ^๕ ป ^๕ ส ^๕ ร ^๕ ร ^๕ ค ^๕ มี	ท ^๕ ว ^๕ หน้า
ง่าย จ ^๕ ับ ^๕ ช ^๕ ว ^๕ นา ^๕ ที่	หนึ่ง ^๕ หม ^๕ ค ^๕ ไป ^๕ แ ^๕
ง่าย โดย ^๕ ไม่ ^๕ ซ ^๕ ก ^๕ ซ ^๕ ้า	หม ^๕ ค ^๕ ส ^๕ ิน ^๕ ชา ^๕ ค ^๕ สุ ^๕ ญ.

เป็น ^๕ คน ^๕ ค ^๕ ค ^๕ เ ^๕ น ^๕ เช ^๕ อ	เก ^๕ ล ^๕ อ ^๕ เก ^๕ ม
คว ^๕ ร ^๕ ป ^๕ ระ ^๕ ค ^๕ อง ^๕ ค ^๕ ุณ ^๕ เ ^๕ ม	ที่ ^๕ ไ้
อย่า ^๕ ให้ ^๕ ก ^๕ ล ^๕ บ ^๕ ก ^๕ ลาย ^๕ เ ^๕ ม	ลาม ^๕ จ ^๕ ี ^๕ ค ^๕ เสีย ^๕ นา
แม่ ^๕ ร ^๕ ก ^๕ ษา ^๕ บ ^๕ ไ้	ช ^๕ ว ^๕ ร ^๕ าย ^๕ เร ^๕ ว ^๕ ถึง

คน ^๕ ท ^๕ ้า ^๕ ห ^๕ ร ^๕ ือ ^๕ หมา ^๕ เห ^๕ า	ไม่ ^๕ คว ^๕ ร ^๕ เร ^๕ า เ ^๕ า ^๕ ส ^๕ ี
เพ ^๕ ระ ^๕ คน ^๕ ม ^๕ ัน ^๕ ไม่ ^๕ ค ^๕	เท ^๕ ย ^๕ ว ^๕ เห ^๕ า เ ^๕ า ^๕ เ ^๕ ย ^๕ ง ^๕ หมา

เป็น ^๕ คน ^๕ คว ^๕ ร ^๕ ค ^๕ บ ^๕ ค ^๕ ้า	บ ^๕ ัณ ^๕ ท ^๕ ิต
พาล ^๕ อย่า ^๕ เช ^๕ ย ^๕ ช ^๕ ม ^๕ ช ^๕ ิต	ช ^๕ ว ^๕ ไ้
ค ^๕ บ ^๕ พาล ^๕ ม ^๕ ัก ^๕ เห ^๕ ็น ^๕ ค ^๕ ิต	เป็น ^๕ ช ^๕ อ ^๕ บ
ค ^๕ บ ^๕ ม ^๕ ิ ^๕ ตร ^๕ บ ^๕ ัณ ^๕ ท ^๕ ิต ^๕ ไ้	สุ ^๕ ข ^๕ แท ^๕ ่ ^๕ ทาง ^๕ บุญ.

ฉันทะ	พอใจก่อทุกข์	เกียรถังถาม
วิริยะ	เพียรตาม	เพิ่มให้
จิตตะ	คิดไขความ	ตามที่พึงเขย
วิมังสา	ตริไซร้	หยั่งรู้พุทธธรรม
	เกิดเป็นหญิงถึงจะชั่ว	ให้ผิวหลาย
	เกิดเป็นชายถึงจะชั่ว	ชั่วเพราะหญิง
	ถ้ามันชั่ว	ชั่วมันใหญ่ ชั่วให้จริง
	ถ้าเยี่ยมยิ่งทวยสึงค์	ก็ให้ทั้ง
	เกิดเป็นหญิงถึงจะชั่ว	อย่าผิวหลาย
	ถึงตัวตายก็ตายไปไว้เกียรต์หญิง	อย่ารักง่ายหน่ายเร็วมันเลวจริง
	ลูกผู้หญิงจะงามเพราะความอาย.	
	ทนเตือนตนของตน	ให้พ้นผิด
	ทนเตือนจิตตนได้	ใครจะเหมือน
	ทนเตือนตนไม่ได้	ใครจะเตือน
	ทนแชะเชือน	เตือนตนให้พ้นภัย.
	หนังสือคัมภีร์ที่นาว่า	จงคิดดูให้ซึ่งถึงแก่นสาร
	จะดีชั่วหนังสือคือตัวการ	จงเลือกอ่านผ่านแต่ดีเป็นศรีเอ๋ย.
	หิวเป็นโรคอย่างยิ่งจริงเจียวหนา	สังขารายอกทุกข์เข้าคุกเขี้ยว
	ทราบข้อนี้ซึ่งพึงบำเพ็ญ	นิพพานแทนสุขเลิศให้เกิดมา
	เลี้ยงแม่สุข	ทุกข์ไกล ในโลกนี้
	เลี้ยงพ่อดี	อำนาจ อวยสุขสม

เลี้ยงพระอวย

สุขโชค

โลกนิยม

กุดเกอพรหม

สุขไส

ทั้งใจกาย

ไฮโลไปด้วยพร้อม

การพนัน

ชอบเล่นเห็นคึกกัน

แปลกแท้

ลูกเมียมิเป็นอัน

เป็นห่วง

ยังเล่นยิ่งเสียแก่

เล่ห์หนีบหาย.

ใครไค้กันอย่างนี้

เป็นผัว

เป็นเคราะห์กรรมของตัว

ยิ่งแล้ว

ระวังอย่าพันพัว

คู่ผัว

เลือกคู่คุณนอกแผ้ว

อย่าให้ในหนอง

เรียนวิชาน่ารู้

รอบตัว

น้อยหนึ่งรำพึงกลัว

ห่อนสู้

สอบไล่ได้ตามทั่ว

ตามที่ เรียนเยย

ตกแน่เพราะไม่รู้

ถืถ้วนอรรถธรรม.

อาจารย์ผู้กล่าวช

คุณโทษ

โทษท่านมุ่งประโยชน์

ค่าเข้า

ศิษย์พึงหยงตึงไส

สดับเพื่อ จำนา

แล้วรีบปฏิบัติเข้า

อย่าช้าไถลถล่ำ

จิตแท้คือชาติเชอ

นิรวาน

กายกัจจกพาน

พบชน

ทั้งสองทางตุสการ

ปรากฏ

สัตว์บุคคลเหล่านั้น

เกิดขึ้นเป็นผล

สมเด็จพระสังฆราชแห่งกรุงรัตนโกสินทร์

ศรีสุกมียุคก่อนนาคประจักษ์จิต	ประมาณุชิตปาวเรศวพิเศษสา
วโรรส ชินวร ตัดตอนมา	แพะชื่อว่าสิบสองตรองให้ตี
วชิรญาณวงศ์องค์ปรากฏ	ต่อด้วยปลตอยู่จนนับถ้วนถึ
ถึงปุ่นวาส์นครบองค์คงตามมี	สิบแปดนี้ท่องไว้ให้จำเอย.

๑. สมเด็จพระสังฆราช (ศรี เกิม สี)
๒. สมเด็จพระสังฆราช (สุก)
๓. สมเด็จพระสังฆราช (มี)
๔. สมเด็จพระสังฆราช (สุกไก่เถื่อน)
๕. สมเด็จพระสังฆราช (ก่อน)
๖. สมเด็จพระสังฆราช (นาค)
๗. สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส
๘. สมเด็จพระสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์
๙. สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (สา)
๑๐. สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส
๑๑. พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหลวงชินวราลงกรณ สมเด็จพระสังฆราชเจ้า
๑๒. สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (แพ)
๑๓. สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์

๑๔. สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (ปลด)
๑๕. สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (อยู่)
๑๖. สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (จวน)
๑๗. สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (ปั่น)
๑๘. สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (วาสน์)

ธมฺมสาโร ภิกขุ วัดบวรนิเวศวิหาร

เพลงพระราชนิพนธ์ รัชกาลที่ ๙

ขอผันผัวในผัวอันเหลือเชื่อ ขอสู้ศึกทุกเมื่อไม่หวั่นไหว
ขอทนทุกข์รุกรมโหมกายใจ ขอฝ่าฟันผองภัยด้วยใจทะนง
จะแน่วแน่แก้ไขในสิ่งผิด จะรักชาติจนชีวิตเป็นผุยผง
จะยอมตายหมายให้เกียรติดำรง จะปิดทองหลังองค์พระปฐมมา
ไม่ทอดยอคอยสร้างสิ่งที่ควร ไม่เรรวนพะว้าพะวังติดกังขา
ไม่เคืองแค้นน้อยใจในโชคชะตา ไม่เสียตายชีวิถ้าสิ้นไป
นี่คือปณิธานที่หาญมุ่ง หมายผดุงยุติธรรมอันสกลไส
ถึงทนทุกข์ทรมานนานเท่าใด ยังมั่นใจรักชาติคงอาจครัน
โลกมนุษย์ย่อมจะดีกว่านี้แน่ เพราะมีผู้ไม่ยอมแพ้แม้ถูกหยัน
คงยืนหยัดสู้ไปไผ่ประจัญ ยอมอาสัญก็เพราะป้องเทอดผองไทย

บทพระนิพนธ์ของ

สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าวิศิราลงกรณ์

ถวายพระพรในโอกาสเฉลิมพระชนมพรรษา ที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๑๕

ขอน้อมกราบ พระบาทมา บูชาพ่อ

พ่อเพียรก่อ ชายมา จนกล้าแข็ง

พ่อรักชาย ห่วงชาย ไม่แสดง

พ่อคอยแจ้ง ทิศทาง ให้สร้างตน

ชั่วชีวิต ที่ผ่านมา จนบัดนี้

เข้าใจดี ชายฝึกพละต คือสับสน

เคยสร้างความ ยุ่งยาก ให้กังวล

พ่อสู้ทน ให้อภัย แก่ไขมา

วันเวลา ผ่านไป ให้สำนึก

ในส่วนลึก ของพ่อ ปรารถนา

ยากจะหา พ่อใคร ในโลกา

ที่เมตตา รักลูก อย่างถูกต้อง

จะอดกลั้น^๕ ชนติ มีมานะ

เสียสละ ยุติธรรม ทำตัวอย่าง

จะซื่อสัตย์ จริงใจ ไม่อำพราง

เกินสายกลาง ช่มใจ ให้มีนวล

บรรดาข้าฯ บรืวาร จะสถานไว้

แม้นยากไร้ จะอุมชู สุกสงวน
จะเผื่อแผ่ เมตตา เท่าที่ควร
เป็นขบวน แน่นมัต พัฒนา

การศึกษา ของชาย ในปีนี้

ก้าวหน้าดี ผ่านได้ ไร่ปัญหา
ขอถวาย ทูลหม่อมพ่อ ที่รอมมา
โสงอุรา วันเฉลิมฯ เพิ่มสุขเอย.

ก้วยเกล้าก้วยกระหม่อมขอเฝ้าฯ

บทพระนิพนธ์ของ

สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าวิชราลงกรณ์

ถวายพระพรในโอกาสเฉลิมพระชนมพรรษา ที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๑๕

วันเฉลิม สมเด็จพระแม่ ไต่แต่เกิด

ขอน้อมจิต รำลึกถึง คนิษฐา

พระคุณแม่ มากล้น เหลือคณนา

ลูกเกิดมา โชคดี มีแม่งาม

ไปเมืองไหน ถูกถาม ถึงนามแม่

ว่าสวยแท้ ราชนี แห่งสยาม

ควีนสิริกิติ์ จำขึ้นใจ ในพระนาม

ชมว่างาม เปรียบพริ้ง ยอดหญิงไทย

แม่รักชาย ห่วงชาย ชายก็รู้

ชายจะสู้ สุกชีวา อย่าสงสัย

จะทำตัว ให้สม แม่วางใจ

จะรักไทย กู้ศักดิ์ศรี จักวิ่งศรี

จะรักหญิง ที่เขา เข้าใจแม่

จะแน่วแน่ พุทธศาสน์ ถือพระสงฆ์

การสวทมนต์ ไหว้พระ จะดำรง

จะมั่นคง รักชาวไทย ไม่เสื่อมคลาย

ขอถวาย สมเด็จแม่ เพียงแค่นี้
 จงโชคก็ มีสุข ทุกข์จากหาย
 อย่าทักมาก ทำพระทัย ให้สบาย
 เรื่องลูกชาย แม้อย่าเศร้า เขารักก็
 ชายขอกราบ ลงที่ตัก พร้อมรักแท้
 ชายรักแม่ สุดหัวใจ ชายไม่หนี
 ชายจะเป็น กำลังใจ บัณฑิต
 มอบชีวี และเลือดเนื้อ เพื่อแม่เอย.

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อมขอเดชะ

พระนิพนธ์

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา เจ้าฟ้ามหาจักรีสิรินธร

รัฐสีมาคุณากรปิยชาติ สยามบรมราชกุมารี

อดุลตา หว ชิต์ เสขโย

ชนะคนนั้นเป็นคนดี

พ. ศ. ๒๕/๒๘

ชนะคนประเสริฐแท้	เป็นดี
ชนะอื่นทั้งธรณี	ไปสู่
ฝึกจิตและกาย	เว้นโลก โกรธนา
ดีกว่าชนะผู้	อื่นด้วยกำลัง
คำว่า “ตน” นี้ชั่ว	คือจิตใจและกาย
ชนะใจตนเองนั้น	ประเสริฐกว่าชนะใคร
เพราะย่อมรู้ผิดชอบ	ไม่ประกอบสิ่งเหลวไหล
รู้จักให้อภัย	ไม่โลภโกรธหรือโกรธา
การชนะบุคคลอื่น	ไม่ยั่งยืนอาจอัปรา
ชนะด้วยวาจา	หรืออาวุธยุทธภัณฑ์
แรกเอาชนะเขา	ภายหลังเราอาจแพ้พลัน
ชนะตนของตนนั้น	สิ่งดีที่แท้ย่อมแน่นอน!

อกุโธเซน ชิน โกร
 ฟังชนะคนโกรธด้วยความไม่โกรธ

ขุ. ธ. ๒๕/๔๕ ขุ. ขา. ทก. ๒๗/๕๐

คนโกรธขาดสติยัง	โมโห
เอาชนะโดยโทโส	ตอบบ้าง
ต่างคนต่างพูดโย	ซึ่งโกรธ
ความโกรธมีเลิกร้าง	เพราะเกี่ยวกราดกัน
ผู้ใดเข้มจิตด้วย	ทมะ
สามารถเอาชนะ	โกรธได้
ผู้โกรธก็อาจจะ	ความโกรธ
ที่เลิกโกรธนั้นไซ้	เพราะแพ้คุณธรรม

จเช ธนํ อังควรสุต เหตุ
 องคํ จเช ชีวิตํ รกฺขมาโน
 องคํ ธนํ ชีวิตญจาปี สพพํ
 จเช นโร ธมฺมมนุสฺสธนฺโต

นรชนพึงสละทรัพย์เพราะเหตุแห่งอวัยวะ เมื่อรักษาศีลชีวิต พึงสละอวัยวะ
 เมื่อตามระลึกถึงธรรม พึงสละอวัยวะ ทรัพย์ และแม้ชีวิตเสียทุกอย่าง

ขุ. ขา. อลฺก. ๒๘/๐๔๗

พึงเสียสละเพื่อป้องกัน	กันตน
เสียอวัยวะยังชนม์	ชีพไว้
แต่พึงรักษามรรณ	เหนืออื่น
เสียทรัพย์กายชีพได้	เพื่อกู้คุณธรรม

สุขา สงฺขสฺส สามกฺกิ

ความพร้อมเพรียงของหมู่ ให้เกิดสุข

อง. ทสก. ๒๔/๘๐ ขุ. ธ. ๒๔/๔๑ ขุ. อติ. ๒๔/๒๓๘

ยามเหล่าอริร้าย	หยายปอง เมืองนา
ชาวประชาทั้งผอง	ช่วยกู้
ปฏิบัติมีอาจครอง	เข้ายึด
สามัคคีกองกู้	ชาติให้เสรี

ไทยรวมไทยพรักพร้อม สามัคคี	
อาจกอร์ปกิจเกิดมี	ประโยชน์ได้
เมืองไทยจักเพิ่มทวี	ความรุ่งเรืองนา
สามัคคีนำสุขให้	หมู่พ้องผองไทย

กตสฺส นตฺติ ปฏิการ
 สิ่งที่ทำแล้วจะทำคืนไม่ได้

ส. ส.

สิ่งใดทำแล้วไม่	อาจทำคืนเลย
ต้องรับผลแห่งกรรม	แน่แท้
ไปตรองตรึกอาจดล้า	ทำชั่ว
เรามีอาจช่วยแก้	สิ่งร้ายกลายเป็นดี

ราชา มุขิ มนุสสถาน

พระราชเป็นประมุขของประชาชน

วิ มทา. ๕/๑๒๔ ม.ม. ๑๓/๕๕๖ ข. ส. ๓๕/๕๔๖

ทะเลเป็นเจ้าแห่ง	นทีมหันต์
ทิวะสุริยฉน์	แจ่มจ้า
รัตติรศมีจันทร์	เรืองจรัส
สงฆ์ประมุขแห่งชาวหล้า	เหล่าผู้ฟังบุญ
ผู้ใหญ่ในแว่นแคว้น	คือราชาแล
ผู้บำบัดทุกข์ประชา	ช่วยเกื้อ
เป็นประมุขนาครา	ในรัฐ
ทรงทศพิศธรรมเอื้อ	ราชภูรีให้สวัสดิ์

ปุตตกัม วิย ราชาโน ปจัม รกขนตุ สพพทา

พระราชจงรักษาประชาราษฎร์ ให้เหมือนนิคารักษาบุตรทุกเมื่อ

นัย- ส. น.

พระบารมีแผ่ปกบ้อง	นาคร
เหล่าพสกนิกร	อุ้นเกล้า
ตั้งชนกออาหาร	รักษบุตร
ตั้งครอบครัวยู่เหยา	พ้อคุ้มสุขเกษม

ดูจิตตามารตร

รักชาติยอมสละแม่	ชีวี
รักเกียรติจงเจตพลี	ชีพได้
รักราชมุ่งภักดี	รองบาท
รักศาสน์ราญเศิกไสร	เพื่อเกื้อพระศาสนา
อันสยามเป็นบ้านเกิด	เมืองนอน
ดูจิตตามารตร	เปรียบได้
ยามสุขสโมสร	ทุกเมื่อ
ยามศึกทุกข์ยากไร้	ปลาทเรน่ฤาคร

(สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ)

เกิดเป็นคน

การเป็นคน ควรมีราคาหรือคุณค่า หากมีเพียงราคา ก็เหมือน
วัตถุ เมื่อมีคุณค่าก็สมควรแก่ความเป็นคน

ราคามีเจริญและทุกต่ำได้

คุณค่า คงที่อยู่เสมอ ไม่เปลี่ยนแปลง ฤดูกาลจะเปลี่ยนไป
อย่างไรก็ตาม มีแต่การเพิ่มคุณค่าให้สูงขึ้น

เพราะเป็นคนแต่เพียงราคา ราคาของคนจึงถูกบ้าง แพงบ้าง
ผลสุดท้าย คบกันยาก ส่วนคุณค่ามีแต่เพิ่มทวีตมากขึ้น เหมือนของ
ลายครามยิ่งนานปี ก็มีคุณค่าสูงขึ้นตามลำดับ

คุณค่าของคนคือ มีทั้งความรู้และความดีทั้ง ๒ ประการ อย่าให้
วิญญูชนตำหนิได้ เพราะไม่ใช่เพียงแต่รู้ ยังสามารถกระทำตามความรู้
นั้น ๆ ได้

ข้อควรคิด

อุดมการ อาจมีความหมายกว้างและลึกซึ้งสักเพียงไรก็ตาม ความ
สำคัญอยู่ที่ต้องการรักษาประโยชน์ส่วนใหญ่ที่สำคัญเอาไว้ โดยยอมสละ
ประโยชน์ส่วนน้อย เหมือนยอมสละอวัยวะบางส่วน เพื่อรักษาชีวิต
หรือยอมสละชีวิต เพื่อรักษารธรรม

อุดมมงคล มีหลักความประพฤติแน่นอน ตั้งแต่ต้นจนกระทั่ง
ปลายว่า ควรปฏิบัติเช่นไร มงคลคือความเจริญ เมื่อกระทำได้รับผล

ทันที เพราะหน้าที่ของทุกคน ต้องประพฤติตามมงคลทุกข้อ ขาด
มงคลข้อใดข้อหนึ่ง จึงไม่เป็นมงคลแก่น

จะมีใครกล้าทำตามอุกมการ โดยการเสียสละแม่ตนเพื่อวงศ์
ตระกูล สละวงศ์ตระกูล เพื่อชาติประเทศและศาสนา ก็คือผู้มีอุคม
มงคลครบบริบูรณ์.

พระเทพญาณกวี

เจ้าอาวาส วัดธาตุทอง

นานาภาษิต

ภาษิตสากล

หนึ่ง ปรัชญาวาทะ (ถ้อยคำแห่งความฉลาด)

๑. เงินเกียจกลับมาเสมอ
๒. เสื้อผ้าที่ขาดวันเป็นผ้าขรุขระ อาจจะคลุมคนซื้อตรงไว้ก็ได้
๓. กุหลาบถึงแม้ช่ออย่างอื่นกลิ่นก็หอมอย่างเดิม
๔. เย็บเข็มเดียวในเวลาอันควร ก็มไปได้เก้าเข็ม
๕. คำเดียวสำหรับคนฉลาดนั้นพอแล้ว
๖. เคารวะหิรัยสร้างเพื่อนร่วมเตียงนอนที่ไม่เคยรู้จักกันมาก่อน
๗. หลังจากมีพายุแล้วย่อมมีความสงบ
๘. อะไรที่เป็นประกายวาว ไม่ใช่ทองเสียทั้งหมด
๙. อะไรที่สิ้นสุดลงด้วยดีแล้ว ก็เป็นสิ่งที่ดีแล้วทั้งหมด
๑๐. โชคดีหนึ่งออนชดกว่าความฉลาดหนึ่งปอนด์

สอง ความประพด

๑. คำตอบที่อ่อนโยน ย่อมทำให้ความโกรธกลับไป
๒. กำแพงขาวคือกระดาดของคนโง่
๓. ความจริงทั้งหมดไม่ควรบอกเล่าเสมอไป
๔. เพราะผู้ชายทำที่นอนของเขาเอง ดังนั้นเขาคือที่นอน
๕. การพูดอย่างสั้น ๆ คือวิญญาณของความฉลาดในการพูด
๖. ความเชื่อนั้นเป็นอันตรายอย่างยิ่ง

๗. ตัวอย่างดีกว่าคำสอน
๘. ความเร่งร้อนเป็นเรื่องของความผิด
๙. สมัยอื่น มารยาทอื่น
๑๐. การสรรเสริญตัวเองไม่ใช่การรับรองว่าดี

สาม คำแนะนำ

๑. เป็นคนโง่ดีกว่าเป็นคนอันธพาล
๒. อยู่คนเดียวดีกว่าอยู่ในหมู่มนุษย์เลวร้าย
๓. ชนสวรรค์ในชุดผ้าขาว ดีกว่าลงนรกในชุดลูกไม้ดำ
๔. อย่าระวังคนอื่นยิ่งกว่าระวังตัวของตนเอง
๕. จงตัดเสื้อของท่านตามแต่ผ้าของท่าน
๖. จงทำอย่างฉันทุ ไม่ใช่ออย่างฉันทา
๗. อย่าเลี้ยงสุนัขไว้และตัวท่านเห่าเสียเอง
๘. อย่าพยายามสอนยาของท่านให้ตุ๋นไข
๙. จงปล่อยให้สุนัขที่นอนหลับนั้นมันนอนไป
๑๐. อย่าอยู่เพื่อกิน แต่กินเพื่อยู่

สี่ สัตว์, นก, ฯลฯ

๑. นกหนึ่งตัวในมือมีค่าเท่ากับสองตัวในพุ่มไม้
๒. สุนัขที่มีชีวิตดีกว่าสิงโตที่ตายแล้ว
๓. นกที่ชนเหมือนกันย่อมรวมเป็นฝูงอยู่ด้วยกัน
๔. แม้แต่หนอนก็จะหันกลับ

๕. แผลงวันนั้นจับตัวนำผ้งง่ายกว่าจับตัวนำส้ม
๖. ผู้ที่ขี้เสื่อย่อมลงจากหลังเสือไม่ได้
๗. นกที่ทำรังของมันเองเปราะเหมือนนั้น คือนกที่สกปรก
๘. ฟางชั้นสุดท้ายย่อมทำให้หลังอยู่หัก
๙. แมวอยากกินปลา แต่ไม่เต็มใจให้ตีนของมันเปียก
๑๐. เสือทาวเปลี่ยนแปลงจุดของมันไม่ได้

ห้า ทวิพยัสสมบัติ

๑. คนโง่กับเงินของเขาอยู่จากกันไปไม่เข้า
๒. สิ่งที่ทำนไม่ต้องการ รากาเท่าใดก็แพงทั้งนั้น
๓. อาชีพที่เป็นประโยชน์คือบ่อทอง
๔. ความหยวนะทำให้คนฉลาด ไม่ใช่มั่งมี
๕. ดีที่สุดคือถูกที่สุด
๖. ทองจะซื้อทุกสิ่งทุกอย่างไม่ได้
๗. ความไม่มีโรคดีกว่าความมั่งมี
๘. หาเงินง่ายกว่าเก็บเงิน
๙. เงินพูดได้
๑๐. ท่านยังมีมาก ท่านก็ยังต้องการมาก

หก ความตาย

๑. คนฉลาดตายหลยครั้งก่อนความตายของเขา
๒. คนตายไม่เล่นิทาน

๓. ความตายชำระหนี้ทั้งหมด
๔. การตายเป็นไปตามธรรมชาติเช่นเดียวกับการมีชีวิตอยู่
๕. ผู้ที่เกิดมาเพื่อถูกแขวนคอ จะไม่จมน้ำตายเป็นอันขาด
๖. ไม่มีอะไรแน่นอน นอกจากความตาย และ ภาษี
๗. ย้ายถิ่นไม่แก่ มันจะแห้งเหี่ยวถึงแก่ความตาย
๘. คนทั้งหลายที่เทพเจ้ารักย่อมตายเยาว์
๙. งานไม่ทำให้ตาย แต่ความวิตกจะทำให้ตาย
๑๐. มนุษย์ตายได้เพียงครั้งเดียว

เจ็ด อาหารสำหรับความคิด

๑. ชาติที่ไม่มีประวัติศาสตร์ย่อมมีความสุข
๒. เกราะที่ร้ายไม่เคยมาเดียว
๓. ความจำเป็นคือมารดาของการประชันรู้
๔. ไม่มีขาวคือขาวดี
๕. ไม่มีอะไรเป็นผลสำเร็จเหมือนความสำเร็จ
๖. เนื้อของคนหนึ่งเป็นยาพิษของอีกคนหนึ่ง
๗. วันที่ยาวนานที่สุด ก็ต้องมีที่สิ้นสุด
๘. ความจริงย่อมนอนอยู่กันบ่อย
๙. ท่านไม่ต้องหวังหัวแก่บนบ่าหนุ่ม
๑๐. ไม่ทำอะไรเลยคือทำความชั่ว

แปด สามี่และภรรยา ฯลฯ

๑. ภรรยาที่ร่าเริงคือความสุขใจแห่งชีวิต
๒. สามี่ที่ดีทำให้ภรรยาเป็นคนดี
๓. งานของผู้หญิงไม่เคยเสร็จสิ้น
๔. ใจฉลาดไม่เคยชนะสุขภาพสตรีงาม
๕. ความหิวคือน้ำเชื้อสายที่ดีที่สุด
๖. เพื่อนที่ไม่ซื่อตรงเลวร้ายยิ่งกว่าศัตรูที่ร้ายกาจ
๗. หม้อที่ถูกเผ้าคุ่น้อมไม่เคียด
๘. จงซักผ้าสกปรกของท่านที่บ้าน
๙. อะไรที่ได้เรียนรู้แล้วในเปล ย่อมดำรงคงทนจนถึงที่ฝังศพ
๑๐. ฉันรู้ว่าขนมปังของฉันนั้นค้านไหนทานเณย

สุภาสิตจีน

๑. เมื่อเจ้าชีวิตไว้ศัพทราชธรรม ไพรบ้านพลเมืองก็ยอม
เคื้อคร้อน
๒. แม้ออมจักรพรรดิจะมีสมบัติมหาศาล ก็ไม่สามารถซื้ออายุ
ให้ยืนถึงหมื่นปีได้
๓. มิตรภาพระหว่างราชการ บางเหมือนแผ่นกระดาษ
๔. ข้าราชการไม่เคยลงโทษ ผู้ที่นำของกำนัลมาให้
๕. คำว่า “ขันติ” นั้น เป็นขุมทรัพย์ของชีวิตในครอบครั้ว
๖. เมื่อนายมั่งง่าย บ่าวก็ยอมมั่งง่ายด้วย
๗. แสดงความเมตตาแก่คนในบ้าน ดีกว่าในที่ไกล ๆ
๘. การเพาะนิสัยไม่ดีให้แก่เด็ก ก็เท่ากับทำลายเด็ก
๙. สีหน้าของแม่เลี้ยงแปรปรวนเหมือนฤดูใบไม้ผลิ
๑๐. เลือกคนดีเป็นศรีภรรยา เลือกคนสวยเป็นนางบำเรอ
๑๑. การรอกอยแม่ชั่วครู ก็ครูสึกว่านานตั้งปี
๑๒. แม้ท้องฟ้าในฤดูฝนจะแจ่มใส ก็อย่าลืมร่ม ถึงแม้ท้องจะ
อิม ก็อย่าลืมเสบียงอาหาร
๑๓. รักษาโรคให้หายนั้นได้ แต่แก้เคราะห์กรรมยาก
๑๔. ไม่มียาวิเศษขนานใดที่จะรักษาคนกักขฬะได้
๑๕. จงเร่งเขาในขณะทำงาน แต่อย่าเร่งในขณะกิน
๑๖. ทองดีเป็นราคาได้ แต่การศึกษาดีราคาไม่ได้
๑๗. ถ้าไม่สนใจการศึกษาในปฐมวัย เมื่อปัจฉิมวัยจะอย่างไร

๑๘. มีตำรับตำราตั้งเล่มเกวียน ก็ไม่เท่ากับมีครูคนเดียว
๑๙. การศึกษาเสมือนการพายเรือทวนน้ำ ถ้าไม่รู้จักหน้าก็ถอยหลัง
๒๐. มนุษย์มีโครงการนับพัน แต่สวรรค์มีโครงการเดียว
๒๑. ทางไปสู่สวรรค์มี แต่มนุษย์ไม่ชอบ ประตูนรกไม่มี แต่
มนุษย์ชอบ
๒๒. เจ้าและทวยคายังอดล่าเหยื่อไม่ได้
๒๓. นอกประเทศคุณที่เครื่องแต่งกาย ส่วนในประเทศดูที่คน
๒๔. อยู่บ้านรู้สึกอบอุ่น แต่จากบ้านรู้สึกว้าเหว่
๒๕. ถ้าทำหนังสือใจจะเล็กค่อม ควรดูคนเมื่อนะที่ท่านไม่เมา
๒๖. กากที่ย้อมขาวจะขาวไปไม่ได้นาน
๒๗. เมื่อต้นไม้โคนล้มลง ก็ปราศจากร่มเงา
๒๘. เป็นสุนัขในยามสงบดีกว่าเป็นคนในยามจลาจล
๒๙. ข้าวที่ได้มาโดยทุจริต กินไม่อร่อย
๓๐. ถึงแม้จะเปลี่ยนศิลาให้เป็นทอง จิตมนุษย์ก็ยังไม่รู้จัก
๓๑. ผู้ไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง ย่อมอยู่ไม่รอด
๓๒. ทหารคนหนึ่งทาง่าย แต่นายพลคนเดียวหายาก
๓๓. มนุษย์มีอายุไม่ถึงร้อยปี แต่กลับกังวลใจถึงอนาคตถึงพันปี
๓๔. ทุกแห่งในโลกใช้ทำหลุมฝังศพได้
๓๕. การทำความดีเหมือนการปั้นเขา แต่ทำความชั่วเหมือนลง
จากหน้าผาชัน

๓๖. คนพูดดี ไซ้จะดีไปตามพูด คนทำดีต่างหากจึงชื่อว่าดี
๓๗. ความสุภาพเกินไป ส่อว่าซ่อนความไม่บริสุทธิ์ใจไว้
๓๘. อตใจโกรธได้ชั่วขณะหนึ่ง ก็ะพ้นจากความเสียใจไปได้
ตั้งรอยวน
๓๙. เรียนเป็นคนขยันใช้เวลา ๓ ปี เรียนขี้เกียจใช้เพียง ๓ วัน
๔๐. คำพูดที่หลุดออกจากปากไป แม้ทำทีมีผลเท่าเร็วที่สุดก็วิ่ง
ไม่ทัน
๔๑. คำพูดต่อหน้ายังข้องใจ แล้วจะไปเชื่อคำพูดที่ลับหลังได้
อย่างไร
๔๒. การพนันที่เล่นกันเรื่อยไป ต่อให้พระเจ้าหรือเทวดาก็
เล่นเสีย
๔๓. ถ้าท่านรวย พูดสิ่งไรเขาก็ว่าจริง ถ้าท่านจน แม้จริงก็
เสมือนโกหก
๔๔. ให้ลูกหนี้เลวยืมเงิน เขาก็จะเกลียดท่าน
๔๕. ถนนยาวทดสอบม้า กิจการที่ทำกันนาน ๆ ทดสอบมิตร
๔๖. อย่าใช้หลักคิดทำตาปู อย่าใช้คนก็มีความสามารถเป็น
พลทหาร
๔๗. ผู้ที่ออกกลั่นความยากได้ ย่อมไม่มีหนี้
๔๘. ทุกคนเคยทำผิด ม้าทุกตัวเคยหกล้ม
๔๙. เมื่อไม่ยับยั้งความชั่วเสียแต่แรก ครั้นต่อไปก็ยับยั้งได้ยาก

๕๐. อีตนั้นใสเหมือนกระจก อนาคตมีคเหมือนรัก
 ๕๑. ไม่สามารถกินน้ำจืดจากเกลบได้
 ๕๒. งานหนักที่ทำมาร้อยปี อาจถูกทำลายไ้ภายในชั่วโมงเดียว
 ๕๓. สงสัยมากก็เข้าใจมาก สงสัยน้อยก็เข้าใจน้อย
 ๕๔. เมื่อลมแรงต้องค้อมศีรษะไว้ เมื่อฝนหนักต้องยอมจำนน
 ๕๕. การประหยัคทำให้คนเป็นอิสระ
 ๕๖. สังเกตดูอากาศก่อนออกจากบ้าน สังเกตหน้าคนเมื่อจะเข้าไปในบ้าน
 ๕๗. แม้เขาจะให้น้ำเพียงหยดเดียว ก็จงตอบแทนเขาค้วยน้ำพุ
 ๕๘. ท่านที่ให้โดยเปิดเผย จะได้รับผลโดยลับ ๆ
 ๕๙. ไม่มีกำแพงที่ลมผ่านไม่ได้
 ๖๐. การฟังเขาบอก สู้ประสบด้วยตนเองไม่ได้
-

อย่าขาด-อย่าเกิน-เจริญสุข

เป็นหญิงขาดจรรยาที่น่าเศร้า

เป็นชายเล่าชาตวิชาน่าอศุ

เป็นพระขาดเมตตาไม่น่าดู

เป็นผู้ขาดศรัทธาก็ผิดไป

เป็นศิษย์ขาดครูความรู้ต้อย

เป็นผู้น้อยขาดเคารพคนใหญ่

เป็นมนุษย์ขาดธรรมประจำใจ

อยู่แห่งไหนขาดผู้คนบูชา

เป็นคนอย่าเกินคนจะหมั่นจิต

เป็นบัณฑิตอย่าขาดศาสนา

เป็นอาจารย์อย่าหวงปวงวิชา

หมั่นคณะอย่าหมายทำลายกัน

เป็นผู้ใหญ่อย่าทำด้วยลำเอียง

อย่ามองเพียงสายตาระยะสั้น

อย่าเป็นเช่นโพธิ์ไทรในอรุณ

เป็นทางกันแต่ผู้อยู่ไกลเคียง

เป็นผู้น้อยอย่าหลู่ท่านผู้ใหญ่

เมื่อผิดไปท่านว่าอย่าชนเสี่ยง

อย่าเอายศวิชามาเทียบเคียง

อย่าหลีกเลียงกตัญญูผู้มีคุณ ฯ

“เสถียร”

ยมกัณเฑิต

เราเกิดมา	ต้องว่า	เริงเข้าไว้
จะบุค ^๕ บง	ทำไม	ไม่สค ^๕ ขึ้น
หัวเราะเป็น	เล่นหรือจริง	ยิ่งกรึกกรัน
อายุยืน	หมื่นปี	ตีใหม่ละ ?
ดอกเอ๋ย	เจ้าดอก	บานขึ้น
ไครอยาก	อายุยืน	ต้องร้น เริงเอ๋ย
เวทีโลก	โชคเรา	เข้ามาเล่น
ต้องว่าเด่น	เด่นว่า	ทำจ้งหะ
ควรดีห่าง	อย่างไร	ไว้ระยะ
จะเป็นพระ	หรือนาง	อย่างเดียวกัน
ดอกเอ๋ย	เจ้าดอก	อันชั้น
ไครเห็น	ขบขัน	อาย
คนนั้น	คนนั้น	ยืนเอ๋ย
ในโล ^๕ กนี้	มีทั้ง	สนุกสุข
หาไม่พบ	ต้องทุกข์	เป็นแม่นมั่น
ทั้งอบอ ^๕ ่น	วันหา	แก้หนาวน ^๕
โทษไครนั้น	ขอได้โปรด	โทษตัวเอง
ดอกเอ๋ย	เจ้าดอก	ระกำ
คนไหน	กริ้วญคร่ำ	ใจเอ๋ย
	ต้องระกำ	

คนหน้าครัว	คือเขา	ดื่มยาพิษ
ทอนอายุ	เป็นนิจ	ไม่เหมาะสม
คนหน้าบาน	สราญริน	ใจกรีนเครง
เขาปลั่งเปล่ง	ลิมรส	อมฤต
ดอกเอ๋ย	เจ้าดอก	กุหลาบ
กลืนรส	ชิมซาบ	อาบอม—
		ฤตเอ๋ย

“ครุฑ”

แม่...

คำว่าแม่	แม่น	มีความหมาย
ขอขยาย	ศัพท์นาม	ตามนุสนธิ์
คือประตุ	ผู้เปิด	กำเนิดคน
สาธุชน	เรียกว่า	มาตุคาม
คำว่าแม่	เป็นวิวัฒน์	สวัสดิผล
ปราชญ์นิพนธ์	อุปไมย	ไว้น้หลาม
วีระบุรุษ	ยุทธการ	ชาญสงคราม
ยังใช้นาม	แม่ทัพ	บังคับรบ
อีกสายธาร	แท้แท้	เรียกแม่น้า
ข้าวอีกคำ	เรียกแซ่	แม่โพสพ
หัวแม่มือ	แม่เท้า	เข้าสมทบ
แผ่นพิภพ	เรียกแม่	ธรณี
แม่พระพุท-	ธตำรัส	ตรัสคาถา
เอี่ยมมาตา	ก่อนตามหลัก	เป็นสัจชี
ครึ่งสำเริง	โพธิญาณ	ตำนานมี
เมื่อครั้งที่	ไปโปรตพุท-	ธมารดา

คำว่าแม่
เพราะนารัก
อีกนาค
อ้วยเมตตา

คำว่าแม่
เป็นคำของ
แม่เป็นอีก—
แม่เป็นพรหม

หนึ่งคำ
บริสุทธิ์
นาทนต้อง
การุญ

คำนี้
ลูกเฉพาะ
รมนุษย์
ของบุตร

มีนาหนัก
คุณาพา
อ้อมทองมา
คุณน่านม

ไม่มีสอง
เรียกเหมาะสม
สุคนิยม
สุคยอก โอย.

ภาษีตีสาน

แก้ให้มันตกเคื่อ	แก้บ่ตกคาพเจ้าไว้
แก้บ่ไต่เขวนคอต้องแต่ง	แก้บ่ไต่เขวนคอเจ้าอยู่อย่างยาย
คาย่างยายเวียนตายเวียนเกิด	เวียนเอากำเนิดในภพทั้งสาม
ภพทั้งสามเป็นเชื่อนเจ้าอยู่	เขาค้องสู่หลานน้อยอย่าถอย

เหลือแต่เจ้าบ่เห็นบ่อนเบาหนัก เดินทางบ่ทันคักสิถิกตงเสื่อฮ้าย
เป็นหญิงเป็นชาย^๕นธรรมเนียมคือนกเจ้า จับอยู่ใกล้หนองน้ำเบือกคอบ
บาดว่ายอกคอบินจึงสิเห็นเขาแจ้ง แสงใสเลื่อมเต็มทั้งพระอินทรา
ไผ่ผู้มีปัญญาจึงสิทวนเห็นแจ้ง ฯ

(พระอาจารย์นี้)

ทานศีลภาวนา^๕เป็นของดีประจำชาติ
ฉลาดทานยังไต่บุญ^๕นั้นมากหลาย
เป็นอุบายพ้นฆ่าปาปธรรมเต็กชาด
เป็นเหมือนญาติพี่น้องอาศัยได้เมื่อตาย
กรนทำลายขันธแล้วสะพานให้เราไต่^๕
เป็นบันไดอย่างขนสวรรค์ฟ้าโลกสูง ฯ

กลอนพุทธมนต์กันความประมาท

ก่อนจะนอนภาวนาสารุพระ ว่านะมะพะทะอย่าเฉไฉ
เป็นหัวใจโมโหไชชัย บ่อกันภัยยามหลับไม้อับจน
เมื่อล้างหน้าอย่าล้างเปล่าเอศิริ ว่า พุระสัมิ ก่อนสามหน
ตำราว่าเป็นมหาชัยมงคล ทิพนันต์คุ้มกันอันตราย.
ก่อนจากเรือนครรโล่ไกลที่อยู่ ถึงประตูเียนเหตุจุดที่หมาย
ภาวนา สุคะโต โพธิยาย แล้วแผ่ผายได้พิพัฒน์สวัสดิ.
อีก จะ พะ กะ สะ ปถมัง (หมั่ง) เป็นมนต์ขลังเป่าบ่ตกจำจัดผี
ทั้งปศาจภูตพรายร้ายกาฬี เสกเจ็ดที่ขับไล่ไม่แผ้วพาน.
พุระ สั มงฺคัล โลเก อย่าไฉเฉคาถามหาศาล
เป็นมงคลบ่อกันอันตราย ถึงรุกรานได้ถืหนีกระจ่าย.
เสกทุกครั้งสวมสร้อยห้อยพระเครื่อง เกษกระเดื่องเรียกมงคล
สามสาย
ช่วยบ่อกันภัยอันตราย ทั้งหญิงชายเมตตาปราณีเอย.

ญาณโม โภ กุญ

วัธธาตุดอง

คำขวัญ

ท่านพระครูวิสุทธิ	เขมากร ^๕	ช่างตีเหล็ก
ใจคอเกื้อ	เอางาน	การกุศล
ต่างสู้ทน	มานาน	งานน้อยใหญ่
บวชเข้ามา	ผ่านศึก	ไม่พาไป
ศิษย์ดีใจ	ล้นเหลือ	เมื่อไม่พวาก
เป็นวิบาก	ของกุศล	คลลสนอง
ได้มาอยู่	เป็นคู่	วัดธาตุทอง
ได้สอนน้อง	หลายรุ่น	ให้อนุจิต
ผลสัมฤทธิ์	ควรแก่กาล	นานพอควร

พระครูบุญญานุราทร เจ้าคณะอำเภอชัยนาท
วัดเขาชายธง จังหวัดนครสวรรค์

ประสาธน์พร

วันที่ห้าวันวาศมฤคฤกษ์	เหมือนเทพเบิกบานทองส่องสยาม
แล้วแผ่คุณอ่อนน้อมทั่วเขตคาม	ประสูติรามที่เก่าของชาวไทย
ทรงพระนาม “ภูมิพลอดุลยเดช”	ได้ปกเกล้าไพร่ฟ้าหน้าผ่องใส
เป็นเหมือนค้ำฉัตรทองป้องกันภัย	ให้ชาติไทยรุ่งเรืองดังเมืองแมน
ทรงบำรุงประเทศชาติศาสนา	ได้ก้าวหน้างานเด่นเป็นปึกแผ่น
ทรงเป็นปิ่นปักเกล้าชาวแคว้นแคว้น	ในดินแดนสันติจิกรินทร์
ทรงบำรุงหมู่สงฆ์วงศักริยะ	ทุกท้าวให้เปรมเกษมสันต์
ทรงทศพิธราชธรรมลาราชัน	ทวยราษฎร์สรรเสริญเจริญพร
บัดนี้ลุลึกที่สมภพ	หาสิบสองครบพระชันษาอนุสรณ์
พระเกียรติก้องผองประชาลือขจร	โลกกระฉ่อนทั่วแคว้นดินแดนไกล
ทรงแต่งตั้งยศฐาน์สมณศักดิ์	ไว้เป็นหลักหมู่สงฆ์ทรงเลื่อมใส
รับภาระแนะนำธรรมวินัย	ให้สืบไปชั่วกัลปนิรันตรกาล
อันยศศักดิ์จักเป็นเช่นความผัน	ย่อมแปรผันไม่ตรึงอยู่คงที่
ย่อมขึ้นลงกงกล้ายสายวารี	ไม่เคยมีความแน่นแก่ผู้ใด
ส่วนรูปโฉมเรือนร่างอย่างบุปผา	เลยเวลาแล้วหมองมัวผ่องใส
เข้าหอมหวานอวลซึ่งเครื่องทรวงใน	เย็นเหี่ยวไปร่วงพรั่งลงสู่ดิน
ทั้งยศศักดิ์เรือนร่างสำอองนี้	ไม่คงที่ดังจิตคิดถวิล
เกิดแล้วเปลี่ยนเวียนมาเป็นอาจฉิน	แล้วก็สิ้นที่สุดจุติด้วยกัน

ทรงหลักธรรมคำสอนบวรศาสน์ ตรัสประกาศความแท้คือแปรผัน
 ต้องหมุนเวียนเปลี่ยนไปไม่เว้นวัน หากยึดมั่นตามโลกจะโศกตรม
 โลกธรรมประจำอยู่ในหมู่สัตว์ ผู้อุบถเวียนว้ายไว้เหมาะสม
 คำนินทามืออยู่คู่คำชม ทุกข์ระทมคู่สุขสนุกสบาย
 ยศชวณหลงทรงข้ามกับความเสื่อม ไขักโยงเชื่อมให้เวียนเปลี่ยนขยาย
 ๑๑. ๑๐๘ ลามมีเคียงเคียงเกิดกาย โลกมีไว้เป็นคู่อยู่ในรินทร์

ท่านที่รู้ประจักษ์ในหลักธรรม อันเลิศล้ำเป็นเอกใช้เสกสรร
 เหมาะตามยุคทุกสมัยไม่มีวัน จะเหหันเป็นอื่นให้ชื่นใจ
 หากมามองให้ดียิ่งมีแง่ จึงควรแท่นนำมาเอ่ยปราศรัย
 เพราะยศศักดิ์จกเสริมเพิ่มเข้าใจ เป็นเหตุให้คนทำแต่กรรมดี
 แม้ทำชั่วกลัวบาปอันหยาบซ้ำ ถึงได้มาซึ่งยศศักดิ์หมดศรี
 ส่วนยศศักดิ์ได้มากระทำดี ก็เป็นที่ชื่นชมนิยมนาม
 บุคคลสมัยยศศักดิ์จกส่งเสริม ทำให้เดิมแต่ก็มีแก่นสาร
 เว้นไว้แต่หมู่ชนเป็นคนพาล ยศศักดิ์ผลสูญเสียปันจนม้วยมรณ

ด้วยเห็นว่าโอกาสอันนี้มียาก ใครจะฝากวักถุณคุณ
 แก่ท่านที่สนิทประสิทธิ์พร จิตอาทรเมตตามาในนาง
 เป็นเครื่องหมายไว้ว่าคราวรับพัก ได้มาวัดประจักษ์เป็นหลักฐาน
 ๑๒. ๑๐๘ ๑๐๘ ๑๐๘ ๑๐๘ ไปเปิดอ่านแก้กลุ้มข่มชื่นใจ

ด้วยเดชพระไตรรัตน์จักรแห่งชาติ และอำนาจกุศลพลันกลให้
 พระภัทรมหาราชเป็นชาติไทย ทรงปลดปล่อยปราศทุกข์สุขสำราญ
 ขอพระองค์ทรงยืนมั่นพระชันษา ปกไพร่ฟ้าปรีดิ์เปรมเกษมศานต์
 เป็นมิ่งขวัญชาวไทยไปยืนนาน จักช้านานทั่วกันนิรันดร.

พระศรีธรรมประสาธน์

วัดราชผาติการาม กรุงเทพฯ ฯ

คำอำนวยพร

ของ

สมเด็จพระมหาธีรวงศ์ (วิน ธรรมสารเถร)

วัดราชผาติการาม กรุงเทพมหานคร

ขออภัย เกษ ไทรรัตน์ เป็นฉัตรกัน
ช่วยป้องกัน อภิบาล ท่านทั้งหลาย
แคล้วทุกข์โรค โรคมัย ทั้งใจกาย
อันตราย นานา อย่าพ้องพาน
ขอศัตรู หม่อมาร สันดานเหยาบ
สงบราบ มลายสิ้น ทุกถิ่นฐาน
มีโชคชัย สบสันต์ นรินทร์กาล
บุญบันกาล อริฐผล กมลปรีดิ์

มีลาภยศ สรรเสริญ เจริญยิ่ง
ประสบสิ่ง สุขเลิศ ประเสริฐศรี
จตุพร พิพัฒน์ สวัสดิ์
ปลอดราศี เปรียบจันทร์ ในวันเพ็ญ
ประสงค์ใด ได้สม มโนรถ
เกียรติปรากฏ กำจาย ไรทุกข์เข็ญ
บรรลู่ว่าง, ออก, ตับ, และหยุด, เย็น,
ได้รู้เห็น พุทธธรรม สำราญเทอญ ฯ

พิมพ์ ร. พ. มานมกุฎราชวิทยาลัย หน้าวัดบวรนิเวศวิหาร กรุงเทพมหานคร
นายเฉลียว โพธิ์เกษม ผู้พิมพ์โฆษณา ๒๕/๑๑/๒๕๒๓